

Arg 4 nr 1/2025

SHF

Svenska Hunduppfödareförbundet

*Rasspecial
griffon*

- Giardia
- Anatomikurser
- Populationsgenetik

SHF 2024

Ordförande:

Bengt-Åke Bogren
ordforande@svenskahunduppfoarforeningen.se

Vice ordförande:

Charlotte Barvestad

Sekreterare:

Charlotte Barvestad
sekreterare@svenskahunduppfoarforeningen.se

Kassör:

Lisbeth Andersson

Ledamöter:

Ewa Arve
Charlotte Laning Vrethammar

Suppleanter:

Mia Borg
Kristina Johansson
Carina Andersson Rapp

Ansvarig utgivare:

Bengt-Åke Bogren

Redaktion:

Charlotte Laning Vrethammar
redaktor@svenskahunduppfoarforeningen.se
Monika Wahlstedt

Ammacentralen

Kerstin Norberg
ammacentralen@svenskahunduppfoarforeningen.se

Mentorskap

mentor@svenskahunduppfoarforeningen.se

Valberedning:

Annette Andersson
Johan Holmqvist
Anne-Lie Andersson
valberedning@svenskahunduppfoarforeningen.se

Vi bygger vår tidning tillsammans!

Vi är nyfikna på vad du som uppfödare och medlem är intresserad av att läsa om. Tipsa oss gärna!

- Vet du intressanta personer att intervjua?
- Har du skrivit en artikel för en rasklubbstidning i angelägen fråga som kan passa hos oss?
- Finns det någon aspekt av uppfödarlivet som behöver belysas mer?

Kort sagt – tidningen är vår, din och alla medlemmars. Passa på att tipsa och påverka.

Du når oss genom att maila till:
redaktor@svenskahunduppfoarforeningen.se

**Nästa nummer
utkommer i
juni 2025
Manusstopp 15/5**

ur innehållet

Nya styrelsemedlemmar	4	Giardia	8	Hund på villovägar	25
Notiser	5	Anatomi för uppfödare	13	Rasspecial griffon	26
Pudel-Mias samling	6	Populationsgenetik	20	Mentorer	35

Information från ordförande

I skrivande stund lyser solen här i Skåne och våren har anlänt. Ett säkert tecken på detta är när tranorna kommit till "Pulken" utanför Yngsjö.

Hundutställningar och hundtävlingar av olika slag har redan startat och därmed lever "hunderiet" upp igen!

Många uppfödare väntar valpar och det finns väl inget trevligare än att gosa med valpar och att torka och städa efter dessa unga. Ibland är de som huliganer men oftast som det bästa som finns. Att vara uppfödare är bland det bästa som finns när valpar är på gång.

Det händer en hel del inom SHF och inom SKK just nu. SHF har precis haft sitt årsmöte där vi kan välkomna ett par nya förmågor som förstärker vår styrelse och vårt arbete inför verksamhetsåret.

SHF har också varit på plats under SKK:s organisationskonferens där framtida utvecklingen av huvudorganisation diskuterades. Många intressanta områden diskuterades och ventilerades. Blir säkert spännande när visionen ska sätts.

SHF kommer också inom närmaste tiden ha möte för att utbyta synpunkter och diskutera olika frågor med SKK:s uppfödarservice. Viktigt att vi kan gå hand i hand med SKK samtidigt som vi kan påpeka de förbättringar som vi uppfödare vill se inom huvudorganisationen.

Ha en skön vår och hoppas vi ses ute i hundvärden.

Bengt-Ake Bogren

*SHF vill
önska alla
medlemmar en
GLAD PÅSK
och en underbar
vår!*

FOTO: STEFAN HARDE

Nya styrelsemedlemmar

KRISTINA JOHANSSON

Suppleant

Kristina heter jag (född 1973) och fick min första pudel när jag fyllde 7 år och sedan dess brinner jag för pudlar. Kan inte leva utan idag. Sen jag flyttade hemifrån är det storpudel som är min passion. Svarta men också fläckiga. Tror jag alltid haft en förkärlek för svart/vita djur.

Egentligen är det avel och genetik som tilltalar mig. 1995-2010 födde jag upp raskaniner och ställde ut. Dalmatinfärgade rexkaniner. Tyckte detta med färglära var så spännande. Läst allt jag kommit över, så avlade fram brun/vita och grå/vita osv. Ett takras på vår lands utställning 2010 då taket i sporthallen rasade över mer än 1600 kaniner fick mig att ledsna helt. Mina finaste hanar dog ... Avvecklade och kvar blev pudlarna bara.

Uppfödarutbildning och kennelnamn 2021, hundavel och genetik 2023 och nu uppfödarutbildning igen faktiskt för jag tror aldrig man är fullärd. Man kan alltid lära nytt av varandras erfarenheter. Lockas av gemenskapen och människor med samma intressen. Föreningsliv har varit en stor del i mitt liv. Svenska Kaninavelsföreningen SKAF i 15 år, och sedan givetvis SKK och Pudelklubben som hänger i. Klev ur de flerfärgade 6 mars 2025, nu är de ju fullvärdiga pudlar och får ställas ut från och med 1/8-2024.

Så nu är det bara SHF som gäller! Så taggad!

CARINA ANDERSSON RAPP

Suppleant

Jag är uppfödare sedan lite drygt 40 år av schnauzer och dvärgschnauzer. De senaste 20 åren huvudsakligen med fokus på dvärgschnauzer svart/silver och vit. Sitter i styrelsen hos Svenska Schnauzer-Pinscherklubben som ledamot och utställningsansvarig. Exteriördomare sedan 2011 och dömer för närvarande cirka 70 raser i grupperna 1, 2 och 9.

Arbetar även aktivt som ringsekreterare och är mycket anlitad av läns- och specialklubbar som annan personal såsom i priser och rosetter m.m. Arbetar som kennelkonsulent i Östergötland. Numera är jag pensionär men de senaste åren har jag arbetat som hundfrisör.

Föreningsarbete är viktigt och framför allt nödvändigt för att man skall kunna ha en gemenskap och tillföra något – i detta fall våra hundar och uppfödare. För mig är det också väldigt viktigt att lyssna till medlemmar och vad de har för åsikter och synpunkter. Det är med stort intresse jag tackade ja till att vara med i styrelsen i SHF då jag har en liten misstanke om att vi uppfödare kommer att komma i skymundan framöver, men utan oss finns inget SKK.

Nytt från SKK

**SVENSKA
KENNELKLUBBEN**
HUNDÄGARNAS RIKSORGANISATION

Den 17 mars var det premiär för SKKs podd *Hundliv*. I podden pratar Anna och Fredrik från SKKs kansli med gäster om allt som rör livet med hund. Ämnena för avsnitten varierar brett och du kommer bland annat kunna lyssna på avsnitt om hundens känslor, polishundar och hur du kan slippa gå till veterinären. Podden *Hundliv* kommer även att göra ett antal uppfödarpporträtt och prata om hunduppfödningens utveckling genom åren.

Podden publiceras på Podbean men går att hitta även på Spotify, Apple Podcast och direkt på skk.se. Nya avsnitt släpps på måndagar.

<https://www.skk.se/om-oss/vad-gor-skk/vara-utbildningar/podden-hundliv/>

Nya rutiner för ögonlysning

Från och med den 3 februari 2025 övergår de svenska veterinärerna till att använda det europeiska ECVO-intyget vid ögonlysning. För dig som ska ögonlysa din hund innebär det bland annat att remiss nu måste beställas innan du bokar tid.

<https://www.skk.se/nyheter/2025/1/nya-rutiner-for-ogonlysning/>

Krav på andningstest

Från årsskiftet blev andningstest obligatoriskt inom SKK för alla engelska bulldoggar, franska bulldoggar och mopsar som används i avel. SKK menar dock att kravet bör utvidgas även till hundar som inte är registrerade i SKK.

<https://www.skk.se/nyheter/2025/1/krav-pa-andningstest-fran-arsskiftet/>

Antalet registrerade valpar i Svenska Kennelklubben fortsatte ned under 2024 men mot slutet av året kom tecken på ett trendbrott. I december registrerades faktiskt fler valpar än året innan.

Under helåret 2024 registrerades 41 434 valpar och importörer i Svenska Kennelklubben, vilket var en nedgång med 7,5 procent jämfört med året innan. Jordbruksverket rapporterar en minskning med 8,2 procent i sitt obligatoriska register.

– Vi är dock försiktigt optimistiska inför framtiden mot bakgrund av att nedgången planade ut under hösten och att registreringssiffran för december var högre jämfört med förra året. Vi har också sett en ökad trafik till vår webbplats Köpahund.se, säger Kees de Jong, vd för Svenska Kennelklubben.

Efter den stora ökningen av nyregistrerade hundar under pandemiåren har mycket fokus legat på att marknaden skulle vara mättad och på den allmänna ekonomiska situationen. I SKKs uppfödundersökning från sommaren 2024 nämnde uppfödarna dock ofta även situationen på utbudssidan. Många tidigarelade kullar under pandemin och hade därför tagit de kullar de på kort sikt planerat för. Brist på lämpliga tikar och behov av att meritera valpar som behållits, angavs därför ofta som skäl till att ta paus.

Mias samling har uppmärksammats både i Hundsport, Härliga hund och Sydnärke Nytt.

Vad kommer du att göra med din samling i framtiden?

– Ingen i familjen är särskilt intresserad av att ha samlingen och att sälja den är för besvärligt. Min tanke är att testamentera den till SKK:s museum, säger Mia.

Mia Borg är aktiv i mellansvenska avdelningen och har kennel under prefixet Drop-Dead Gorgeous. Hon är också kennelkonsulent, håller i SKK:s uppfödarutbildningar och är aktiv i Svenska Hunduppfödarförningens styrelse.

Giardia

— en smittsam mag- och tarmparasit

AV ÅSA HÄGGSTRÖM

Många hundar i Sverige är idag infekterade av giarda utan att hundägarna känner till det. Även veterinärer missar ofta att kontrollera hunden mot giardia när ägaren söker hjälp för magproblem. Enligt SVA (statens veterinärmedicinska anstalt) uppskattar man att cirka 25-30 % av alla friska valpkullar utsöndrar cystor av giardia i avföringen. Parasiten försvinner i allmänhet av sig självt när hunden blir äldre och bland friska vuxna hundar är endast 3 % positiva för giardia. Samtidigt är mörkertalet stort och vi kan räkna med att det är betydligt fler än så.

Giardia intestinalis är en allvarlig mag- och tarmparasit som trivs i fuktiga och blöta miljöer. Giardia förekommer hos många olika djurslag, även hos människor. Den vanligaste typen som drabbar hundar smittar däremot inte människor. Giardia förökar sig i tunntarmen och bildar cystor i tjocktarmen som sedan följer med avföringen ut. Dessa cystor är mycket smittsamma, vilket innebär att parasiterna kan spridas mycket snabbt mellan hundar. Giardia smittar framförallt via nos- och pälskontakt, när hundar slickar på varandra och när hundar luktar på smittad avföring. Om parasiten inte behandlas, kan det leda till mycket smärta och allvarliga skador i tarmen.

Symtom på giardia

Det vanligaste symtomet på giarda är ojämn avföring som kan variera från normal, mjuk, krämig, slemmig, vattnig, rinnande och tillbaka till normalt fast. Även blod och slem kan förekomma mer eller mindre rikligt. Giardia kan även orsaka förstoppning, men det är ovanligare. Långvarig diarré uppstår vanligtvis när giardiasmittan har funnits länge i tarmen. Vid kronisk förekomst av giardia återkommer diarréerna oftare och kraftigare i samband med röt månaden. Det beror på att parasiten förökar sig bäst vid hög luftfuktighet i kombination med värme.

Det som är lömskt med giardia är att avföringen mellan diarréerna kan se normal ut eller så pass normal ut att vi inte misstänker att hunden är smittad. Likaså att symptomen ofta kommer smygande, vilket gör att vi sakta vänjer oss vid att avföringen kan vara lite lös och kladdig. Det är dock inte normalt med lös avföring. Normal avföring är till färg och konsistens fast, mörk, kladdfri och formad som korvar. Om avföringen är mjuk och kletig bör den inte betraktas som normal, utan som ett tecken på att något inte är som det ska vara.

Ett annat karaktäristiskt symtom på giardia är att avföringen har en stark, frän och obehaglig lukt. Denna lukt känns framförallt när avföringen är lös och hunden gör ifrån sig inomhus. Detta sker ofta i intervaller om tre dagar, då hunden är som mest påverkad av parasiterna och har svårare att hålla sig. De tre dagarna beror på att parasiterna har en livscykel på tre dagar och det är när de smittade cystorna utsöndras, som avföringen förändras mest i konsistens och lukt.

Andra symtom på giardiasmitta kan vara illamående, kräkningar, minskad matlust, magkramper, trötthet och viktminskning eller utebliven viktökning, särskilt hos valpar. Likaså att hunden har svårt att hålla sig inomhus och behöver göra sina behov oftare än vanligt. Ju mer parasiten har spridit sig i tarmen, desto sämre blir motståndskraften mot den. En hund som är svårt drabbad av giardia kan bli mycket trött och medtagen.

Dolda symtom

Hundar kan också vara smittade av giardia utan att visa några symtom. Då handlar det ofta om unga, friska hundar där tarmens egna bakterier kan hålla parasiten i schack. På det sättet kan hunden leva med giardiasmitta länge och uppvisa symtom först vid plötsliga livsförändringar, till exempel miljöombyte, sjukdom och hög ålder. En smittad valp kan visa symtom på giardia först i samband med att den flyttar till sitt nya hem.

Hundar som växer upp med giardia utan behandling växer långsammare, får sämre kondition, nedsatt immunförsvar och har lättare att drabbas av andra hälsoproblem, sjukdomar och för tidig död. Även om hunden smittas senare riskerar den att drabbas av hälsoproblem, sjukdom och för tidig död om den inte behandlas. Även minskad fertilitet hos tikar och hanar, resorption av valpfoster, dödfödda valpar eller valpar som dör tidigt, kan bero på en obehandlad giardiainfektion.

Avföringsprov/träckprov

För att fastställa om din hund är smittad av giardia kan du skicka in ett avföringsprov/träckprov för kontroll. Sådana testpaket går att beställa via kollamasken.se eller SVA.se När du beställer ditt test, är det viktigt att det omfattar både mask och giardia. Om du har flera hundar och är osäker på vilken hund du ska testa, bör du i första hand välja den hund som har visat tydligast tecken på smitta. I andra hand bör du välja att testa en valp eller ung hund, eftersom giardiasmittan lättast upptäcks i avföringen från unga djur.

Det som inte alltid framgår i anvisningarna är att man behöver samla avföring i tre dagar för att få ett mer tillförlitligt svar. Det beror på att smittan inte alltid upptäcks från ett enstaka prov. Under tiden skall avföringen förvaras i kylskåp och samlandet från de tre dagarna ska antingen förvaras var för sig i tre olika provpåsar (kollamasken) eller blandas ihop till ett prov (SVA). Läs mer om hur du går tillväga på respektive hemsidor.

Giardiakontrollera hundar före parning

Att testa tiken för mask och giardia före parning är att rekommendera. Likaså att be hanhundsägaren att göra detsamma. Om proverna är positiva behöver behandling sättas in omgående. Om de är negativa är det bra att skicka en kopia av tikens provresultat med valpköparna för att visa att giardia inte finns hos uppfödaren. Om valpköparna har hund hemma, är det även bra att råda dem att göra ett mask- och giardiatest på sin hund. På dessa sätt kan vi undvika att smitta sprids mellan hundarna och i förlängning till valparna. Sådana uppmaningar bör inte vara känsliga att ge, eftersom vi ändå behöver mask- och giardiakontrollera våra hundar med jämna mellanrum.

Behandling

När giardia har konstaterats ska hunden behandlas med ett preparat som innehåller fenbendazol. Axilur är ett sådant preparat som man kan köpa receptfritt på apoteket. Hunden bör också schamponeras i början och i slutet av behandlingen för att avlägsna eventuella smittsamma cystor från pälsen. Likaså bör hemmet saneras i början och i slutet av behandlingen, eftersom cystorna kan överleva länge i miljön. Om behandlingen sker under flera veckor behöver man även göra en städning och schamponering i mitten av behandlingen. När avmaskningen är klar bör ett nytt träckprov lämnas 14 dagar efter avslutad behandling. Ibland behöver hunden behandlas upprepade gånger för att få bort parasiten.

Med Axilur rekommenderar SVA att man behandlar hunden i 3 dagar mot mask och 5-7 dagar mot giardia, om den är symtomfri. Om hunden visar symtom förlänger man behandlingen. En del hävdar att man bör fortsätta med Axilur ända tills hunden har varit symtomfri i sju dagar. Det kan innebära att vi behöver avmaska i flera veckor om smittan är svår att bli av med. Det är en lång tid, men är ändå att föredra framför en kortare tid som kan behöva upprepas flera gånger innan smittan är borta. Det ökar också risken att parasiterna utvecklar motståndskraft/resistens mot avmaskningsmedlet om vi avslutar behandlingen för tidigt. Även andra hundar i familjen behöver avmaskas samtidigt. En dräktig tik som behandlas med Axilur ordinerar medicinen från 40:e dräktighetsdagen fram tills valparna är två veckor. Det är en behandlingstid på drygt fem

veckor. Det är en lång tid, men för att ge valparna en parasitfri start i livet är det ibland nödvändigt.

Eftersom parasiterna kan utveckla resistens bör vi vara noga med att ge hunden rätt dos. Om vi är osäkra är det bättre att ge lite för mycket än för lite. Om hunden är lös i magen, har diarré eller kräkningar, kan medicinen fara ut innan den hinner verka. Då kan vi behöva öka dosen eller förlänga behandlingstiden med lika många dagar som hunden har haft diarré eller kräkningar. Hundar som har haft giardia länge och där tarmväggen är skadad av parasitangrepp, kan få kraftiga reaktioner av avmaskningsmedlet. I svåra fall bör du kontakta en veterinär som skriver ut Flagyl. Detta bör dock göras som en sista utväg och aldrig istället för avmaskningsmedlet, eftersom de har olika verkningsområden. Både avmaskningsmedel och penicillinkurer (Flagyl) påverkar tarmfloran och slår ut många viktiga bakterier. Dessutom är tarmen redan från början påverkad av parasitangreppen och i sämre skick. Genom att tillföra probiotiska preparat till kosten kan vi stärka hundens immunförsvar och försvåra för parasiterna att ta fäste. Även fermenterade produkter hjälper tarmen att komma i balans. Samtidigt bör vi undvika foder med mycket kolhydrater/stärkelse eftersom dessa snarare ger näring åt svampar och parasiter.

Även valpar som blir smittade bör behandlas med Axilur. Det kan göras redan från de är nyfödda. Om valpen har svårt att gå upp i vikt, har ljus, kladdig och illaluktande avföring, är öm och svullen i buken, finns det starka skäl att misstänka att den har mask eller parasiter. Om det endast handlar om mask ger man valpen Axilur i tre dagar. Det finns även andra avmaskningsmedel mot till exempel spolmask som är den vanligaste masken valpar drabbas av. Om valpen är smittad med giardia ger man Axilur i sju dagar. Axilur finns också att köpa i flytande form med pipett. Var noga med att dosera efter vikt och anpassa dosen i takt med att valpen ökar eller minskar i vikt. Första gången behandlar man alla valparna, därefter behandlar man vanligtvis endast de valpar som visar symtom. Detta bör man rådgöra med sin veterinär om.

Sanera hemmet

Eftersom giardiacystorna är mycket smittsamma behöver du sanera hemmet i samband med att du behandlar hundarna. Annars är risken för återsmitta stor. Detta bör ske minst två gånger, i början och i slutet av behandlingen. Då är det också lämpligt att

schamponera hunden för att avlägsna eventuella giardiar rester i pälsen. Däremellan bör all avföring avlägsnas så fort man ser något spår av det. Oavsett om det är inomhus, utomhus eller i baken på hunden.

Svårigheten med att bli av med de smittsamma cystorna är att de är mycket tåliga. De kan överleva flera månader i fuktig och sval miljö och är resistent mot flera desinfektionsmedel. Däremot är de känsliga för värme, uttorkning och stark kyla. Det snabbaste sättet att få död på parasiterna är att tvätta dem i temperaturer över 60 grader. Det kan vara lämpligt för till exempel filter, täcken och leksaker. Om du har tillgång till ångtvätt är det optimalt att använda på möbler och mattor som tål hög värme. Likaså kan du bli av med cystorna om du har en varm bastu där du kan placera till exempel hundbäddar, skor, koppel och selar.

Även en varm och torr bostad är en ogynnsam miljö för de smittsamma cystorna. Om detta är fallet kan du efter noggrann städning stänga av ett eller flera rum under tiden behandlingen pågår och bli av med smittan i dessa rum. Om du har golvvärme fungerar det på liknande sätt. Där kan du placera allt du inte kan tvätta. Det tar visserligen längre tid att torka ut cystorna vid lägre värme, men vanligtvis överlever de sällan mer än någon vecka under sådana förhållanden.

Giardiacystorna dör även vid stark kyla. Hur lång tid det tar beror på hur låg temperaturen är. Om det är vinter och du placerar till exempel bäddar, koppel, halsband och leksaker utomhus, behöver det förmodligen vara där en längre tid än om du lägger det i frysen, såvida du inte bor i en kallare del av Sverige. I frysen kan du räkna med att smittan är borta inom en vecka. Det som inte kan behandlas på något av dessa sätt, måste ställas undan en längre tid. Då är det viktigt att miljön inte är fuktig och sval, eftersom cystorna i dessa miljöer kan överleva mycket länge, ibland upp till flera år.

Skura golv, väggar och lister

När allt löst är bortplockat och du har påbörjat avmaskningen och schamponerat hunden (såpa går bra att använda för det), är det dags att handskura golv, lister, trösklar, väggar, dörrar och grindar. Du behöver avlägsna all smuts och eventuella bajsrester upp över den höjd din hund har. Det bästa är att använda såpa den första vändan, därefter låta det torka ordentligt och sedan ta en vända med klorin eller Virkon. Vattenskålar och matkoppar bör också noggrant rengöras, helst i

SVA STATENS VETERINÄRMEDICINSKA ANSTALT

Parasitundersökning - Hund UppdragID

KUNDUPPGIFTER

Innehållare (kon- och faktureringsadress)*: _____ Kunden: _____ Djurtypen (om veterinärskicka är innehållare): _____

Organisations-/Personnr: _____ Faktureringsadress: _____ (om veterinärskicka är innehållare): _____
 Djurägare får ta del av analysresultat? JA

Adress: _____ Svarskopia (endast e-post): _____

Postnr: _____ Postadress: _____ (Plats för skick): _____

Kontaktbete: _____ Telefonnr: _____

E-post: _____

Hundens namn/DörMärkning (Fler hundar, förbehåll på sidan 2): _____ Ras: _____ Ålder: _____ Kön: _____

UPPGIFTER OM PROV/MATERIAL (Plats för fler hundar på sidan 2)

Provgivningsplats: _____ Provgivningsdatum: _____

Provgivningsart: _____

Symtom: _____

Skjutim Hälsocheck Uppföljning efter behandling mot/for _____

Annan orsak: _____

UNDERSÖKNING - TRACK

Bärsträskötter m.m. (makroskopisk undersökning), (D160201)

Giardia, Cryptosporidium (F) * (D160115)

Lungmask, fransk hjärtmask (baermann), (D160108)

Spötmask, hakmask, koccider, Giardia m.fl. (fotation zinkauflut), (D160109)

Spötmask, hakmask, koccider m.fl. (fotation), (D160147)

Annan: _____

Paket: Luftrörsparasiter: lungmask, hakmask, fransk hjärtmask, spötmask, (D160158)

Paket: Måg-temparasiter: spötmask, hakmask, pilmask, koccider, Giardia, Cryptosporidium, bandmask * (D160157)

Ej samlingsprov

UNDERSÖKNING - SERUM / BLOD

Babesia spp (ELISA), (D160342)

Biotparasiter i utstryk, snge art, (D160203)

Dirofilaria immitis (serien-ELISA), (D160306)

Fransk hjärtmask (serien-ELISA), (D160330)

Leishmania infantum (ELISA), (D160308)

Dirofilaria immitis (serien-ELISA), (D160306)

Fransk hjärtmask (serien-ELISA), (D160330)

Leishmania infantum (ELISA), (D160308)

Neospora caninum (ELISA), (D160306)

Sarcocystis acabiei (ELISA), (D160313)

Toxoplasma gondii (ELISA), (D160317)

Annan: _____

UNDERSÖKNING - HÅR ELLER UTVÄRTES PARASIT

Hudskrap eller hårprov (arbestämning), (D160200)

Parasit som du hittar på din hund (arbestämning), (D160201)

UNDERSÖKNING MED PCR

Babesia spp, (D160304)

Leishmania infantum, (D160310)

INSÄNDARENS UNDERSKRIFT

Jag bekräftar sekretess och godtar inta att SVA lämnar ut uppgifter om uppdraget.

* Undersökningen innebär att jag godkänner SVA:s köp- och leveransvillkor, inklusive behandling av personuppgifter och undersökningen krävs för att SVA ska godkänna beställningen.

Prov skickas till: **SVA, Parasitologisk Diagnostik, 751 89 Uppsala**

STATENS VETERINÄRMEDICINSKA ANSTALT
 Box: SVA, 751 89 Uppsala telefon: 018 67 40 00
 e-post: sva@sva.se webb: www.sva.se
 org.nr. 20 21 00 1800

Prov för analys (i2 kg): SVA, Trövelgatan 20, 751 89 Uppsala
 Paket (i2 kg): SVA, Trövelgatan 20, 751 89 Uppsala
 Överför oobekänt: SVA, Trövelgatan 12 A, 751 91 Uppsala
 OBS! Adresser kan beställas från SVA via www.sva.se

diskmaskin. Plast och porslin är sämre att använda då smitta kan fastna i eventuella sprickor. Aluminium och plåt är bäst då dessa tål rengöringsmedel samt både kan kokas och frysas.

Denna noggranna städning behöver du också göra i slutet av behandlingen. Då ska du även schamponera hunden igen. Däremellan behöver du tvätta matskålar, filter, leksaker och allt annat som används dagligen och kan härbärgera smitta. Även hundens bakdel bör inspekteras dagligen och hållas ren från avföringsrester. Golven ska skuras med såpa flera gånger under avmaskningen och varje gång det har blivit nedsmutsat av eventuella avföringsrester.

Om du har valpar är det viktigt att hålla valphagen ren och ta bort all avföring så fort som möjligt. Du behöver också se till att valparna är rena och särskilt kontrollera dem i baken och under tassarna. Behöver de tvättas går det bra att använda såpa. Det är också viktigt att hålla uppsikt över valpar som äter avföring, eftersom de då får i sig smittan gång på gång.

Städa även utomhus

Utomhus behöver all avföring avlägsnas, framförallt om du har en hage eller stängslad tomt för hunden att vara i. Detta ska göras hela tiden för att inte riskera återsmitta. Även annat som är fuktigt och blött och kan härbärgera giardiasmitta bör avlägsnas. Var också noga med att plocka upp din hunds avföring på promenader och undvik allmänna hundgårdar, rastplatser och liknande. Se också till att hunden inte luktar på avföring och framförallt inte äter avföring. Ett alternativ är att använda munkorg under rastningen. Allt fler personer använder munkorg idag på sina hundar för att förhindra att de äter något olämpligt ute.

Förebygga giardiasmitta

Eftersom giardia har blivit så utbrett i vårt land är det svårt att skydda sig mot smitta. Vi kan visserligen hålla våra hundar ifrån utsatta platser som till exempel allmänna rasthagar. Vi kan också försöka hindra våra hundar från att lukta i baken på andra hundar eller på deras avföring. Likaså kan vi se till att de inte dricker ur allmänna vattenskålar. Men vi kan inte hålla full uppsikt över dem hela tiden och vi kan inte isolera oss från alla misstänkta smittkällor. Därför är det viktigt att vi är vaksamma på tecken som visar om våra hundar kan vara smittade. Likaså att vi skickar in avföringsprover och avmaskar dem emellanåt för att hindra att smittan sprider sig och blir allvarlig.

Hur ofta vi bör avmaska är beroende av hur många hundar de träffar, vilka platser de vistas på och så vidare. En del förespråkar regelbunden avmaskning en gång om året företrädesvis före vaccinering, andra endast vid speciella tillfällen. Dessa kan vara vid utlandsresor där det ofta kan finnas krav på avmaskning samt efter hemresa från utlandet då flera av de parasiter våra hundar drabbas av finns utomlands, samt vid misstanke eller bekräftad mask- och parasitangrepp.

Att skicka in avföringsprover på mask och giardia är ett alternativ till att frånga regelbundna avmaskningar. Om provresultaten inte visar några avvikelser kan du låta bli att avmaska. Däremot bör inte negativa provresultat styra detta varje gång, eftersom avmaskningar också behövs för att göra sig av med andra smittor.

Åsa Häggström
uppfödare av norsk lundehund

Beställ prover här
Kolla masken:
kollamasken.nu/butik/kollamasken-smadjur-giardia/
Statens veterinärmedicinska anstalt:
www.sva.se/media/akudyq0n/remiss-parasitundersokning-hund.pdf

Betydelsen av anatomi för uppfödare

Min första tik var den vackraste jag visste. Vi ställde ut frekvent. Men framgångarna lät vänta på sig och jag förvånades över att domare inte såg hennes skönhet. Ju oftare jag såg andra individer i rasen, genom aktiviteterna i rasklubben och ökad förståelse för rasstandarden började jag förstå mer. Nu, decennier och flera kullar senare är jag nog mest förundrad över att hon, min första tik, ändå lyckades få ett excellent vid en utställning. Hunden, den vackraste av alla, blev bara nio år. Hennes svaga mellanhänder orkade inte längre, trots ett aktivt liv.

Idag, mer än tjugo år senare, tänker jag att se en hunds anatomi är lika delar detaljkunskap som förmåga att se komposition och musiken i hundens rörelse. Fullärd blir man aldrig. Alldeles nyss har jag verkligen förstått vad en anatomiskt mycket skicklig uppfödarkollega för många år sen, sa om steget hos min ras. ”Look how the paw touches and leaves the ground. Our breed shall leave with no turning out at all”. Jag önskar att jag fick bara en liten bit av hennes anatomiska öga.

Att utvärdera mina valpar och göra urval för framtida avelsdjur, för rasens bästa, är det viktigaste jag gör som uppfödare. Jag har haft turen som uppfödare att få raskunnig expert hem för att värdera mina valpar och därmed träna mina ögon. Rakt, utan sentimentalitet har jag fått återkopplingen. – Här har du bästa huvudet! – Här är en bra överarm, jämför med denna! – Du har tur, allt fult sitter i en och samma valp!

Vi uppfödare lär oss på olika vis. Ett uppskattat sätt är att delta i anatomiutbildningar som arrangeras av ras-, special- och länsklubbar samt av enskilda anordnare. Svenska Hunduppfödareföreningen vände sig till flera erkänt uppskattade föreläsare och bad dem berätta om nyttan med en anatomiutbildning.

Till er, Moa, Bengt-Åke och Maritha, ett stort tack för att ni tog er tid att svara! Vi hoppas att ännu fler uppfödare skall bli lockade att gå på kurs, träna sin blick och på så sätt kunna fatta än klokare avelsbeslut, vilket i det långa loppet leder till hållbarare, friskare hundar.

Monika Wahlstedt, tibetansk mastiff

FOTO: ROSSMIX

Lita inte på domare när ni ska göra avelskombinationer, se i stället till det ni har i kopplet!
Moa Persson

Moa är välkänd av många men en presentation är på sin plats:

Min första valpkull föddes 1962. Det var en kull franska bulldoggar. Jag hade då inget kennelnamn eftersom jag hade ett system för att namna mina valpar. Hade även valpkullar efter 1989, då SKK/KF beslutade om kravet på kennelnamn. År 2006 gick jag med i kennel Rossmix. Har också fött upp mops, labrador och golden retriever. Jag är också verksam som domare. 1979 auktoriserades jag på sex plattnosade dvärghundsraser. 1992 auktoriserade jag som Sveriges yngsta all-rounder någonsin.

Vi var ursprungligen fyra domare som i mitten av åttiotalet startade upp helgkurser i anatomi och bedömnings teknik, då vi märkt att behovet av utbildning fanns bland uppfödare. Det var; Ingalill och Conny Byström, Kenneth Edh och undertecknad. Bland annat hade vi en helgkurs i Sjöbo med över 80 deltagare. Efter att behovet av kurser ökade rekryterade vi domarkollegor med pedagogisk och ledarskapskompetens.

Efter millennieskiftet skapade SKK en lista över intresserade domare som ville hålla kurser. Tyvärr tog

man inte hand om någon form av utbildning av dessa, eller deras lämplighet.

Själv har jag mellan 20 till 25 kurstillfällen årligen, såväl webinarier som dags- och helgkurser. De flesta hålls i regi av läns-, special- och rasklubbar. Flera kurser hålls också i mitt bolag hundkompetens.com. Det brukar även bli en del utländska uppdrag varje år. Under pandemin hölls ett flertal webinarier under kvällstid, delvis sponsrade av ett foderföretag.

Uppfödare säger ofta att avelsdjuren skall komplettera varandra, dvs täcka varandras anatomiska tillkortakommanden. Hur ser du på det?

Visst ska föräldradjuret i så hög grad som möjligt komplettera varandra, säger Moa.

Finns det anatomiska brister som uppfödare mer eller mindre aldrig ser i sina egna hundar?

Moa beskriver att när det gäller konstruktion i framstället är det många som inte vet hur man känner på sina hundar, utan tror att det räcker med att se och gissa. DET GÖR DET INTE! Även övervinklade bakställen ser vi idag på en stor mängd raser, något som alltför ofta slinker igenom även domarens ögon och händer, menar Moa.

Har du några tips till uppfödare vid valet av valp ur en kull?

- En av mina mentorer, Sigyn Littorin, en av Sveriges stora allrounder-namn, sa en gång till mig: ”Kom ihåg tre; tre minuter gammal valp, tre timmar torr valp som ätit och som tre veckor gamla, då valparna börjat röra sig, hör och ser, och visar intresse för sin omgivning”.
- Välj sedan valp att behålla mellan sex till sju veckors ålder, och är man osäker mellan olika valpar, behåll dom och välj vid tre månaders ålder. Vid tre års ålder, har man på de flesta raser en färdig produkt, förklarar Moa.

Andra tips till uppfödare från Moa

- Viktigt att bli nyfiken att lära sig mer och att se på hund med lite mer öppna ögon. Jag brukar säga att jag vill skicka ut dom på en upptäcktsfärd. Jag tror att man använder hjärtat mer än hjärnan i många lägen, både vad gäller avel och utställning. En välkonstruerad hund får ett bättre och längre liv.
- Som uppfödare bör man veta mer om sitt eget avelsmaterial än domare, då undantaget rasspecialister. Men det bör tilläggas att ofta är det så att domare som dömer ett större antal raser är duktigare

- på anatomi.
- Det är alltid bra att kunna sina hundar på alla sätt, anatomiskt, mentalt och inte minst konditionsmässigt. Jag brukar säga: "Lita inte på domare när ni ska göra avelskombinationer, se i stället till det ni har i kopplet". Att läsa kritiker är ju enkelt idag, då de finns digitalt. Om du hittar en hund som du tycker är intressant, känn igenom den.

Hur når man Moa för uppdrag

Vill du att jag skall bistår med anatomikurs eller webinar när du mig enklast per mail:
moa(at)rossmix.se alternativt per telefon 0706603576.

Vi ska inte förändra, vi ska bevara utan överdrifter eller "modeflugor".

Bengt-Åke Bogren

Bengt-Åke Bogren är välkänd domare, föreläsare och också ordförande i Svenska Hunduppödarföreningen:

Har kennel Piece och har fött upp dessa raser: Mellanpudel, dalmatiner, whippet, chinese crested, shih tzu och dansk-svensk gårdshund. Den första kullen redan 1970.

Jag dömer grupp 4, 6, 9 och 10 samt delar av grupp 1, 2, 3, och 8. Det blir cirka 175 olika raser. Jag började döma 1995 och firar i år 30 år som domare.

Arrangerar ofta kurser i samarbete med ras-, special- och länsklubbar. Därutöver gör jag kurser i egen regi i samarbete med Studieförbundet. Jag anpassar kurserna till respektive ras men ofta enligt "Fido". Jag är godkänd som utbildare inom anatomi av SKK och har förutom mångårig erfarenhet som uppfödare också som pedagog. Jag håller mellan fem och tio kurser per år. När kurserna planeras så läggs information och anmälningstider ut på flera sociala medier men också genom olika klubbars tidningar. Vidare sker information om kurserna via "mun till mun".

Hur ser du på kompensationsavel?

- Att para en liten tik med en stor hane ger inte en "lagom" hund. Sedan gammalt säger man ju inom all avel att "lika – föder lika". Titta på flera generationer bakåt. Vad kan följa med generna som är positivt men också negativt för min uppfödning? Utfodring och miljö påverkar också hundens utveckling. Glöm inte heller rasens användningsområde och ursprung. Även om våra hundar i princip är byggda på samma sätt så måste man se skillnader på travare och galoppörer till exempel.

Risken att bli hemmablind?

- Ibland har man svårt att se egna hundars förtjänster och fel, man blir lätt hemmablind! Det kan ge överdrifter och mål som inte överensstämmer med standarden. Viktigt att inte få olika typer inom samma ras. Vi ska inte förändra utan vi ska bevara och det utan överdrifter eller modeflugor!

Jag har på senare tid också sett fler och fler raser med smala underkäkar liksom en del dåliga fronter. Här har uppfödarna ett viktigt arbete framför sig. Vidare har en del raser fått pälsmonster som inte hör hemma i rasen.

Vilka tankar har du om hur och när man väljer valp att gå vidare med ur en kull?

- På min ras är huvudet viktigt till form och storlek och här måste man vara noga med att välja rätt. Benstommen är också viktig och här kan man ju bara jämföra inom kullen eller genom att titta på tidigare kullar via foton eller annat. Vidare är vinklarna viktiga fram och bak liksom längden på underbenen bak. – Jag anser att vid sex veckors ålder ser man vad det kanske kommer att bli senare och det är då jag tar ut min valp som ska behållas. Men svårt är det!

Vad önskar du att en kursdeltagare får med sig från en anatomikurs?

- När man går en anatomikurs är det viktigt att

deltagarna efter kursen har ”hundöga” och ser rätt saker på hunden som är anatomiskt rätt för rasen. Vidare att förstå innebörden i orden som står i standarden. ”Välvinklad – väl vinklad”. Vad är skillnaden? Att se rörelserna som en effekt av anatomin.

Finns det några vanliga kunskapsluckor hos uppfödare?

- Rent allmänt kan man inte lära sig för mycket om betydelsen av anatomin. Vinklarnas läge och bröstorgans utformning för rörelser och skydd för inre organ. Vad betyder en kort bröstkorg för en arbetande eller jagande hund? Många läser inte RAS och förstår kanske inte betydelsen av att följa upp de fördelar men också problem som finns i rasen. RAS strävar ju framåt för att förbättra rasen. RAS måste vara ett levande dokument.

Domare och uppfödare – finns det skillnad på den anatomiska kunskap de behöver?

- Båda måste vara väl insatta i rasen och jag hoppas att båda grupperna söker efter mera kunskap hela tiden i sitt arbete med hundavel och där avelsutvärdering är viktigt. Avelsutvärdering bygger på god kunskap om hur en rätt anatomi påverkar rörelser, välbefinnande samt ger längre hållbarhet och färre sjukdomar. Gäller alla raser men särskilt arbetande och jagande hundar. Som uppfödare kan du alltid få mer kunskap. Du kan gå kurser, läsa böcker och titta på många olika raser. Bilda uppfödarcirklar inom ditt geografiska område eller via webben med deltagare som har olika raser. Skaffa en mentor och lär av varandra. Se till att ni är medtävlande inte konkurrenter!

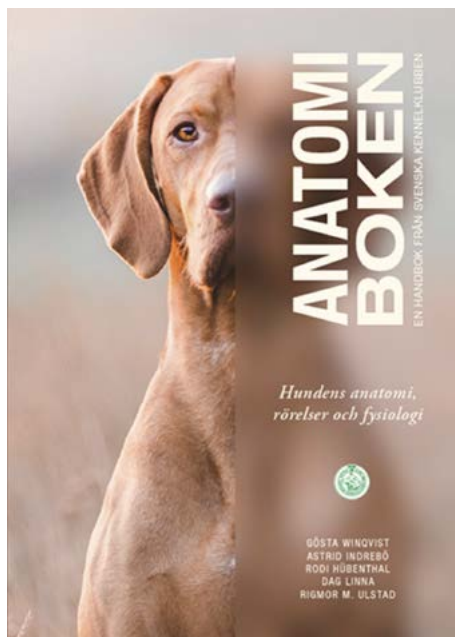
*Att ”producera” hundar är inte svårt, men att föda upp rastypiska hundar är en konst!
Maritha Östlund-Holmsten*

Maritha är en profil som är välkänd inom boxervärlden samt från kurser och domaruppdrag. Maritha presenterar sig själv så här:

Min första valpkull föddes 1976. Det var en kull med boxervalpar under kennelnamnet Teamwork. Min väg mot domare startade när jag gick SKK:s preparandkurs 1997. Nu dömer jag alla raser i grupp 1, 2, 8 och 9. Därtill de flesta raser i grupp 5, ett antal i grupp 3, 6 och 10. Nu utbildar jag mig vidare på grupp 4 som är tax samt ytterligare några i grupp 6. Jag älskar att lära mig mer och att stå i ringens mitt.

Jag har genom åren haft många anatomikurser hos främst länsklubbarna runt om i landet, men även uppfödarutbildningar för min egen ras, Boxer och andra brukshundsraser. Mitt övriga engagemang inom föreningslivet har under ca 50 år tagit upp i stort sett all fritid, men nu när jag lämnat det mesta föreningsjobbet har jag åter tid för det jag tycker är bland det viktigaste, bästa och mest roliga, nämligen utbildning och kursverksamhet.

Arbetet med nästa generations hundar börjar vid planeringen av avelskombinationen.

Hur ser du på att avelsdjuren ska komplettera varandra?

- Ja, kanske är det så. Jag tittar mycket på stamtavlorna och förstås också på individerna själva. Om min tik har någon detalj som jag är mindre nöjd med, väljer jag inte en hane med samma brister, utan som alltid, en så korrekt partner som möjligt i alla avseenden.

Jag ger aldrig avkall på typ och hanen får inte ha någon brist i någon anatomiskt viktig detalj. Jag använder aldrig en hane som inte har godkända höftleder och helst ska han vara röntgad med grad 0 på ryggen.

Tidigare hade vi krav på knäleder u.a. för avel i Sverige, men det tog SKK:s avelskansli (gm Åke Hedhammar) tyvärr bort för flera år sedan. Vi använder förstås heller aldrig en hane som inte har dokumenterad mentalitet.

Tiken är förstås jätteviktig hon också, men andra saker avgör för oss. Vi ger inte avkall på rastyp hos tiken heller, förstås, men där kommer andra viktiga faktorer in i bilden så som hur lätt hon valpar och hennes färdigheter som mamma. Jag är ingen förespråkare för kompensationsavel i sig. Det är mer viktigt att känna till hundarnas bakgrund, stamtavlorna, vad tidigare generationer har lämnat och hur statusen är för den närmaste slakten. Man ska tänka på att viktiga nedärvare kan finnas flera generationer bort!

Finns det några anatomiska brister som uppfödare sällan uppmärksammar i egna hundar?

Man behöver kunskap om rasstandarden. Men jag tror att om man vänjer sig vid den egna hundens brister och inte kan tolka mot standard så finns en risk att man accepterar sånt i sin egen avel och att man då heller inte förstår vad den bristen betyder för hundens funktion och dagliga liv.

När en uppfödare väljer valp i sin kull – har du något tips som gör att man får syn på de viktiga anatomiska förhållandena i valplådan?

Maritha berättar om hur hon själv gör.

- Första tiden tillbringas jag större delen av dygnet bredvid valplådan. Jag älskar att studera dem, redan då. Jag har alltid rasstandarden för ögat. Jag tittar på kullen med "de" ögonen på tredje dygnet. Det är huvudet jag studerar då. Jag har nästan aldrig haft fel i den valp jag plockar ut som bästa valpen, eller de bästa för den delen. De viktigaste anatomiska förhållandena ser man ganska tidigt, tycker jag. Men sen behöver de komma upp på benen för att se vinklar, hur de små bendelarna ligger, längden på bröstkorgen, bredden på låren osv. Det är vid 6-7 veckors ålder kanske, då de själva börjar upptäcka

livet och då de också klättrar, busar, brottas och travar/galopperar osv.

Men ibland ska man kanske inte behålla någon valp alls ur en kombination utan våga avstå och kanske istället köpa in en valp från en annan duktig uppfödare i Sverige eller utomlands. Vill jag komma vidare i min avel är det kanske det som skulle vara bäst för den egna uppfödningen, och även för rasen. Att "producera" hundar är inte svårt, men att FÖDA UPP rastypiska hundar är en konst!

Vilka är uppfödarens vanligaste kunskapsluckor avseende anatomin?

- Många har jättestor kunskap och vill lära hela livet. Men kanske är kunskapen lite mindre om hur det ser ut under pälsen och kanske saknas ibland vetskapen om att hundar ser lika dana ut, men på olika sätt. Högbenta, lågbenta, långa, korta, alla har samma uppsättning skelettdelar. Olika raser har olika vinklings-förhållanden. Det gäller att kunna sin rasstandard.

Jag har också ibland förvånats över att man inte har känt till de olika skullformerna. Någon gång har jag på någon kurs haft ganska erfarna uppfödare som aldrig reflekterat över varför deras långskalliga hundras har bettproblem och inte tänkt på vad den långa käken kan ställa till med betten som till exempel att tänder kan nå upp i gommen.

Är det någon skillnad på den anatomi en uppfödare och en domare behöver kunna?

- Nej! Jag skulle säga att uppfödaren bör ha lika stor kunskap som domaren, och tvärt om. Och som utställare är anatomisk kunskap så otroligt viktigt och värdefull. Då skulle även större förståelse för prissättningen infinna sig! Sen värderas den kanske olika, men det är en annan sak.

Om du bara kunde välja en handfull kunskap som uppfödare får ut av en anatomikurs med dig – vad skulle du då önska att de fick med sig?

- Hur allt hänger ihop och att ingenting är, som regel, bättre än sin svagaste länk.

Om man vill delta i en kurs eller föreläsning för Maritha, hur gör man då?

Det går bra att kontakta mig direkt för att få information om var, och för vilken klubb, jag ska hålla kommande utbildningar vilka kan vara fysiska helgkurser eller webinarier (vilka som regel är på kvällstid), avslutar Maritha.

Hundar från förr - tysk schäferhund

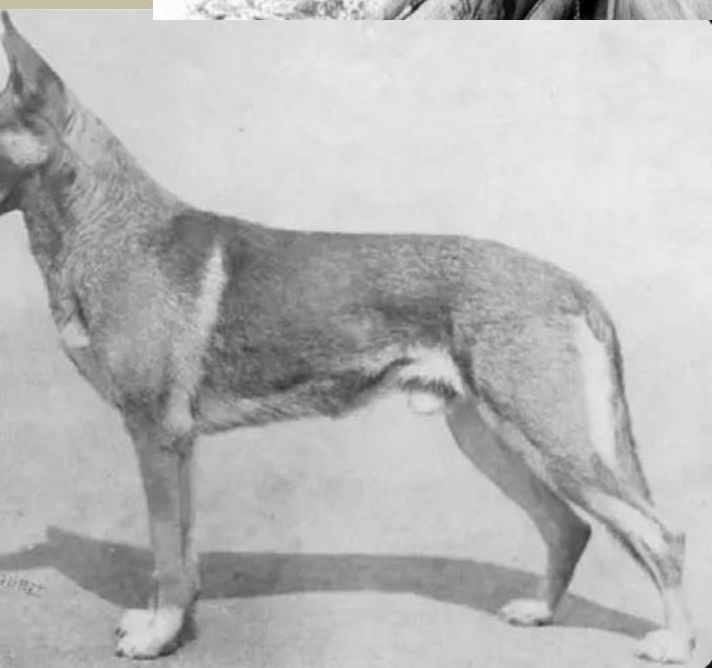
Har du gamla bilder på din ras som vi får publicera?

Skicka dem gärna till

redaktor@svenskahunduppfoarforeningen.se

(eftersom tidningen är digital behöver

foton inte vara högupplösta)

Kunskap bakåt. Sikte framåt. Väl avvägda prioriteringar nu.

Av Monika Wahlstedt för Svenska Hunduppfödareföreningen utifrån ett föredrag om populationsgenetik av Iréne Berglund för Rottweilerklubben.

Den här artikeln är tänkt som ett lättare referat blandat med egna reflektioner. Tack till Iréne Berglund som granskat artikeln så att hennes budskap inte förvanskats.

Svenska Rottweilerklubben, liksom flera andra klubbar, öppnar ofta sina aktiviteter för andra intresserade. Ett uppskattat och klokt grepp. Samtal kan föras över rasgränserna, kunskaper och erfarenheter vidgas och uppfödarkollektivet berikas. Friska hundar och en ras vi värnar har vi alla gemensamt.

Innan klubbens årsmöte i Hjalsta Bygdegård hade Iréne Berglund bjudits in för att tala runt ämnet populationsgenetik. Iréne beskrev sin formella kompetens, Agronomie Licentiat, Master of Science in Agriculture och därefter på mer lättamt vis. En husdjursagronom är som en veterinär men som har friska djur och deras behov i fokus avseende vård, utfodring, avel och beteende istället för veterinären som har fokus på sjuka djur. Redan där fångade hon mig. För visst är det så vi ska jobba, vi uppfödare. Vi ska skapa förutsättningar för

att avla fram friska, starka hundar och inte avla för att sedan behöva testa, parera för och bota.

I Irenes bakgrund finns gedigen hund- och avelskompetens i en diger lista av uppdrag som; vice ordförande i Gotlandsstövareföreningen, delaktig i avelsnämnden för Svenska Stövarklubben, resursperson i avelsfrågor för Rasklubben för Dansk-Svensk Gårdshund och i gruppen för ökad genetisk variation för Svenska Rasklubben för Svensk Lapphund.

Populationsgenetik

Populationsgenetik är ett forskningsområde som går snabbt framåt tack vare alla nya redskap som till exempel helgenomsekvensering. Populationsgenetiken undersöker vad som händer i hela populationer och vad skeenden i olika delar av en population gör med till exempel en hundras som helhet.

Det skiljer alltså från genetiken där man studerar en individ, en del av en organism. Därför är populationsgenetik det ett uppfödarkollektiv behöver greppa för att tillsammans kunna bedriva hållbar och långsiktig avel. Iréne bjöd på en passande devis:

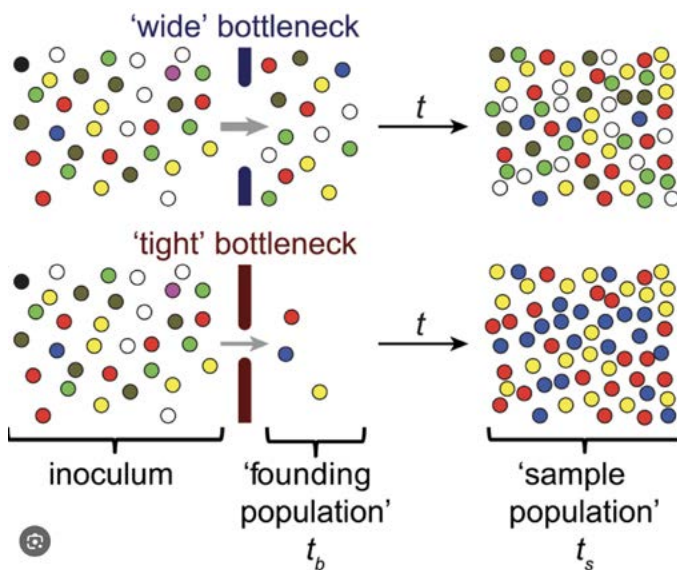
”Kunskap bakåt. Sikte framåt. Väl avvägda prioriteringar nu.”

Hundens historik och flaskhalsar

En historisk återblick på hundens ursprung genom årtusendena inledde. Från ur-vargens uppdelning i varg och domesticerad hund, vidare till den domesticerade hundens uppdelning utifrån funktion till hundtyper och slutligen hundtypernas uppdelning i raser i slutna stamböcker och slutna populationer i slutet av 1800-talet. Ur ett hundhistoriskt perspektiv är det här med slutna stamböcker en nymodighet. Iréne beskrev att det totalt finns cirka en miljard hundar. Av dessa är 250 miljoner rashundar. Men majoriteten, 750 miljoner, är "village dogs". Vilda hundar i människans närhet som har likartade kroppsliga drag och som klarar sin överlevnad utan den stora närhet till människan som den domesticerade hunden har och behöver.

Under utvecklingen till raser har hunden förlorat genetisk variation. Man räknar med att 5 % tappades då hunden domesticerades och ytterligare 35 % försvann vid rasbildningen och vid utformningen av olika fenotypiska eller funktionella varianter har ännu mer variation försvunnit.

Vi vet att stor genetisk variation skapar möjligheter för populationen att klara förändringar som sjukdomar, miljöförändringar och byte av habitat. Vi vet också att recessiva arvsanlag som bär på sjukdomar i högre omfattning slår igenom då den genetiska variationen är låg och homozygotin ökar.

Genetisk flaskhals. (www.researchgate.com)

Terminologi för att greppa området

Iréne lotsade oss genom de termer som skulle underlätta förståelsen. Hon tipsade om SKK:s ordlista och förklaringar av begreppen. Något som i högsta grad är relevant för den uppfödare som vill närma sig området. Populationen i världen, subpopulationen i vårt land, founders de som la grunden till den moderna rasen och flaskhalsarna, bottlenecks i rasens utformning och fortsatt i och med de val och avgränsningar vi uppfödare gör.

Iréne förtydligade begreppet selektion genom att säga att den selektionen som människan gör är artificiell. Vi avgör framför allt vilka som inte ska föröka sig. Därefter behandlades begreppen effektiv population, det vill säga den av populationen som verkligen fått föröka sig och tillgänglig population, den del som skulle kunna föröka sig om de gavs möjlighet. Här lyfte Irene ett varningens finger då den siffra som beskriver en ras effektiva population inte tar hänsyn till hur stort släktskap som finns mellan de aktiva hundarna. Vi borde använda större del av den tillgängliga populationen, det vill säga de som skulle kunna gå i avel menar Irene.

Vi lotsades vidare kring homo- och heterozygota anlag och olika nedärvningstyper för olika egenskaper allt från ögonfärg, ledstatus, valpöverlevnad, utbredning av vita tecken, och immunförsvar och landade sedan en stund i begreppet epigenetik det vill säga miljöns förmåga att i DNA sätta avtryck som ärvs vidare till avkomman. Här kan det till exempel handla om stress som påverkar tiken under hennes dräktighet.

Talande bilder för ökad förståelse

Iréne illustrerade sitt föredrag med flera talande bilder och uttryck. Till exempel att det genetiska skafferiet måste vara rikt och varierat för att resultatet vi blandar skall kunna ge varierade maträtter.

Ett isberg fick illustrera hela DNA i alla celler, alla organ, i hela kroppen. En hund och en människa har cirka 17 000 gener gemensamt. Det gör att det i runda tal är cirka 3000 som är artspecifika då en hund har runt 20 000 gener. Av dessa är det endast runt 2 % som kodar för inverkan på exteriören, resten är gemensamma för arten hund avseende grundläggande kroppsbyggnad, funktion och beteende.

De gemensamma generna i en art ska vara homozygot. Det vill säga lika från mor och far. Problemet uppstår

när vi baserar våra avelsurval på den mycket lilla del av genomet som kodar för det vi ser och det vi kan mäta som till exempel exteriören, den lilla bit av isberget som sticker upp över vattenytan. Vi vet inte vad vi får med på köpet, vad som finns under ytan, och vi riskerar att få än mer ökad homozygoti.

Funktionell population

En population hålls funktionell genom balans i in- och utflöde. Då avlar man för helheten. Man gör inga omkombinationer. Man har en stor effektiv population och använder lika många hanar som tikar och håller inavelsgraden låg. Då uppväger det för att djur i populationen dör, är sjuka, kryptorchida, sterila eller annat som gör att de inte bidrar i aveln. Det här upphör att fungera i en sluten population. Inflödet är för litet och recessiva anlag ansamlas. Våra hundraser har vi hållit i mer eller mindre slutna populationer, för en del raser sedan slutet av 1800-talet.

Inavelsgrad – ett begrepp under utveckling

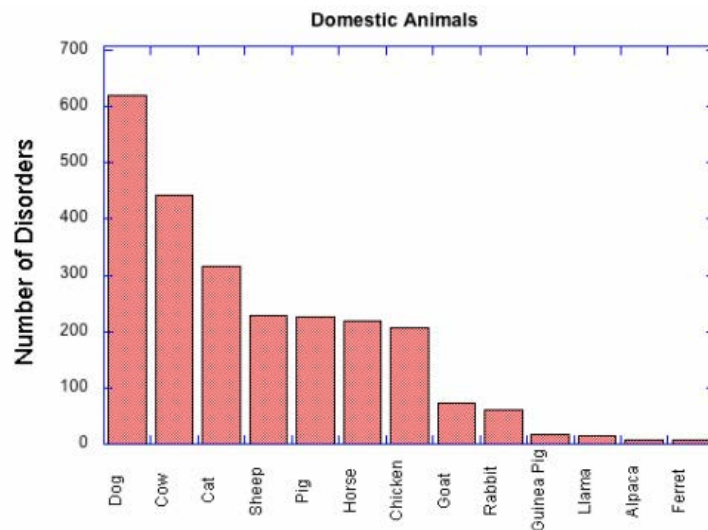
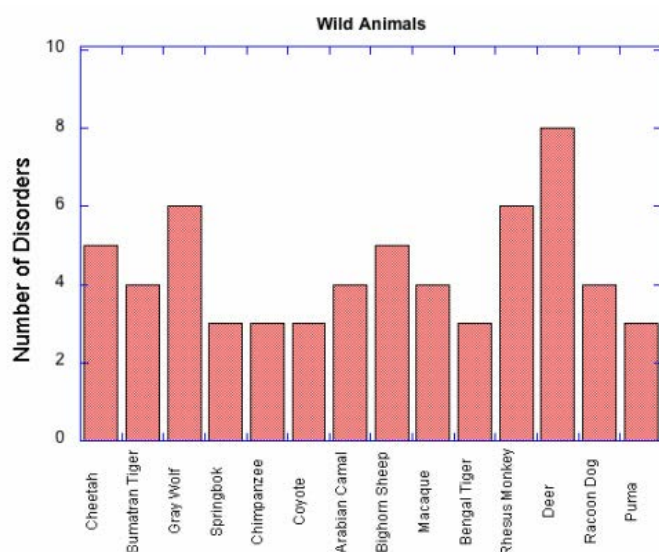
Vi är vana att prata inavelsgrad enligt SKK avelsdata eller Lathundens beräkningar. Men begreppet är vidare än så. Vi har att ta ställning till föräldradjurens inavelsgrad och hur stor genetisk variation de ger sin avkomma. Den planerade kullens inavelsgrad beskriver den statistiska bilden av hur varierad stamtavlan är över fem generationer. Rasens inavelsgrad blir en konstruktion, en beräkning baserat på de hundar som finns tillgängliga i stamtavlorna i Sverige.

Nuförtiden pratar vi om den verkliga, den genetiska inavelsgraden. Där större utvalda delar av hundens DNA avläses och där man mäter omfattningen av homozygoti, dvs avsaknad av variation.

Alla raser har en genetisk inavelsgrad runt 20-40 % och man vet, efter studier av andra djurslag att den borde inte övergå 5-10 %. Högst genetisk inavelsgrad har den norska lundehunden, berättade Irene. I den rasen är cirka 80 % av genomet homozygot, det vill säga erbjuder ingen variation. Många recessiva egenskaper slår igenom och ger negativa effekter på hälsa och fertilitet.

Raser som ligger lägre i genetisk inavelsgrad är de raser som sent i rashundens historia inlemmats i kennelklubbar utställnings- och avelsarbete. Iréne hänvisar till siffror från Institute of Canine Biology där rasernas genetiska inavelsgrad fastställdes för runt tio år sedan. Nu kan det tyvärr vara ännu sämre menade Irene. Se länk till ett sådant diagram här. <https://www.institute-ofcaninebiology.org/blog/the-elephant-in-the-room-incest-breeding>

Bit för bit tog Iréne oss in i det deprimerande läge som våra rashundar hamnat i. Inte av elakhet och oförmåga utan som resultat av tidigare okunskap om hur genetiken fungerar och hur våra val begränsat hundens genetiska variation. Nu vet vi bättre. Irene förespråkade metoder i avelsarbetet som bromsar upp den genetiska inavelsgraden. Och ska vi förbättra den rejält, då behöver vi

Irene visade dessa tabeller från Institute of Canine Biology:

<https://www.instituteofcaninebiology.org/blog/do-dogs-have-more-than-their-fair-share-of-inherited-disease>

jobba med inkorsning av andra raser. Det är angeläget att agera menade Iréne.

Det finns inga friska raser. Koncentrationen av recessiva anlag är olika hög men hund är den domesticerade art som har flest sjukdomar dokumenterade. I ett diagram visade Iréne andelen sjukdomsanlag i vilda djur. Där uppskattas de på en skala upp mot tio sjukdomar per art. I ett annat diagram beskrevs de domesticerade arterna. Där gav axeln på diagrammet möjlighet att markera upp mot 1000 sjukdomsanlag per art. Hund låg i topp med över 600 och katt kom som tvåa med runt 400. Människans avel har med selektion lett till anhopning av recessiva anlag och därmed sjukdomar.

Ingen känner sina linjer

Ingen uppfödare känner sina linjer. Iréne slog hål på uppfödarflokkeln. Du vet inte vilka gener som verkligen kombinerats i den hund du har framför dig, det du ser är de gener som kommer till uttryck. Du vet inte vilka som är dolda och inte kommer till uttryck. Du vet det inte heller om din hunds föräldrar och ännu mindre om alla hundar i bakomliggande generationer. Däremot, menade Iréne, är det viktigt att känna till rasens founders, rasens historik och ta del av gamla källor som böcker, tidningar och lyssna till uppfödare med lång raskännedom. Allt det ger dig information som du behöver för att kunna tolka nuläget för din ras och hur den hamnar där den är idag.

Hundars reproduktiva förmåga försämras

Det finns tecken på det föds allt färre valpar. Det har flera olika orsaker. När den genetiska variationen minskar i rasen blir embryot alltmer likt sin egen mamma vilket i tidig dräktighet kan leda till att det inte fastnar. Det verkar som om tikarna har färre ägg och vi vet att spermiekvaliteten försämrats i flera raser. Det är fler dödfödda valpar och fler kullar med riktigt få valpar. Det senare en risk i sig då det är valpens moderkaka som genom hormoner startar förlossningen. För få valpar, för lite signal och risk för dödfödd valp eller kejsarsnitt. Det är viktigt att vi rapporterar in dödfödda valpar för att få hela bilden. Iréne påminde i sammanhanget den rottweilerintresserade publiken om att stora raser får stora kullar. Rottweileruppfödare behöver bevaka kullstorlekens utveckling över tid.

Gör rasen en tjänst – bromsa inavelsgradsökningen

Under föredraget gav Iréne handfasta tips till uppfödare och rasklubbar för att bromsa inavelsgradsökningen i

väntan på ett eventuellt agerande för att öka inflödet genom inkorsning:

- Överanvänd inte hanar eller tikar.
- Öka den effektiva populationen och var mån om att se på släktskapen mellan de individer som verkligen används.
- Håll koll på barnbarnslistorna.
- Upprepa inte kombinationer.
- Avla mellan de varianter ni har så ni inte skapar nya subpopulationer.
- Skjut upp avelsstarten en smula för att hinna se eventuella sjukdomar komma i uttryck.
- Jobba med att informera om rasen så det finns intresse för rasen så populationen till numerär blir hållbar. Marknadsför rasen.
- Gör reproduktionsenkät till uppfödarna för att se om inavelsgraden påverkar fertiliteten.
- Om fler än 10 % av individerna i en ras har en sjukdom ska man som rasklubb agera. Detta råd gav Iréne i samband med att hon talade om hur norska djurskyddet resonerat i Norge runt särskilt utsatta raser.
- Se över de avels-, valphänvisnings- och registeringskrav som finns så det inte begränsar den effektiva populationen för mycket.
- Använd hundar som är tillräckligt bra och var rädd om variationen i exteriör som inte påverkar funktionen negativt.
- När ni skapar era egna eller klubbars avelsmål – fokusera på tre mål eller färre. Annars riskerar ni att inte uppnå något överhuvudtaget.

Fördjupning i rottweilern följde

Så långt i föredraget var det mesta allmängiltigt för en hunduppfödare eller rasklubb. Sista timmen ägnades helt åt rottweilern och den statistik som står att finna både i SKK, Agria Breed Profile, Breed Archive, Embark, och andra källor

Det går så klart att hos rottweilern som hos andra raser hitta avelsmatatorer, hundar med för många barnbarn, för hög inavelsgrad i kullarna och annat som nu är oönskat. Men det är vad som varit och många gånger har det varit planerat och genomfört utifrån den tidens förhärskande norm i avelsarbetet. Nu vet vi bättre. Nu ska vi sikta framåt.

Iréne berömde klubbens RAS men tipsade om något som många rasklubbar glömmer. När ett mål eller en åtgärd formuleras: Tänk, if this then that! Iréne ger ett

exempel. Ni skriver att ni ska utvärdera valpar. Vad ska ni göra med den utvärderingen och hur tänker ni agera vid olika utfall? If this is seen then that will be done.

Irène uttryckte tankar om rasstandarder och vad en sådan kan göra med en ras. Hon ger ett exempel med uttrycket, att eftersträva könsprägeln. Betyder det att hanar med mer könsprägeln premieras och används mer i avel får vi då högre halter av manligt könshormon och vad gör det med rasen, resonerar Irène. Och självklart är det kanske det omvända för tikar, fortsatte Irene.

Möjliga vägar framåt för rasaveln

Flera av uppfödarna i rummet uttryckte sorgsenhet i det lågmälda sorlet i bänkraderna. ”Jag kan lika gärna lägga av”, sa en uppfödare. En annan menade att hennes arbete kanske rent av förstört för rasen. Irène lämnade oss inte i den lågstämningen. Hon hade råd för fortsättningen:

- Hitta och använd genetiskt viktiga individer som bidrar positivt till rasens utveckling. Det kan vara ovanliga linjer och individer, äldre kliniskt friska individer.
- Använd den variation som finns inom rasen – använd individer som är tillräckligt bra.
- Lägga samman rasvarianter, para mellan varianterna och dela åtminstone inte in raser i fler varianter.
- Importera om det finns individer från andra subpopulationer att ta in.
- Inmönstra där så är möjligt.
- Öppna stamböckerna.
- Inkorsa om det krävs.

.....

Mina egna avslutande tankar – utan spaning, ingen aning

Under de senaste åren har kunskapen om rashundsavelns framrusande mot en oundviklig återvändsgränd blivit alltmer uppenbar för mig. För vissa raser snabbt för andra inom en synlig framtid.

SKK förser oss med uppdaterade kunskaper via webinarier och kurser. Tillgänglig forskning kommer i snabb takt, det internationella utbytet av kunskap i frågan ökar och sprids. Men har rasklubbar och uppfödare de verktyg man behöver? Och vet man vad man behöver? Hur ska vi kunna mäta vilka individer som har lågt släktskap med andra individer på säkert sätt?

Vissa raser är illa ute och har inkorsningsprojekt sanktionerade av rasklubbar och SKK. Men andra raser, som

ännu inte har den högsta genetiska inavelsgraden och de värsta problemen, varför ska de behöva vänta på en genetisk katastrof innan man jobbar hälsofrämjande utan att tappa funktion och utseende?

Har verkligen avelsråden i alla klubbar den kompetens som behövs för att kunna värdera om rasen behöver nytt blod eller vilka insatser som behövs? Siffran om att det anses att när 10% av individerna i en ras uppvisar en sjukdom eller defekt ska problemen åtgärdas. Den siffran landar tungt hos mig. Irene beskrev detta genom att citera Anette Jahrs öppna FB-sida. ”Norge har vi i tillegg hatt en Høyesteretts sak hvor avl på Cavalier King Charles Spaniel ble forbudt, fordi terskelen for risikoen for alvorlig sykdom på rasen var overtrådt fordi 10% av rasen risikerte å utvikle alvorlig og smertefull sykdom.” Kommer rasklubbar att göra tillräckligt noggranna, välbesvarade, ärliga hälsoenkäter för att verkligen komma fram till vederhäftiga underlag så vi kan värdera omfattningen av ohälsa.

Jag landar i en egen önskan. Jag önskar att SKK styrde mer och sammanställde underlag och datainsamlingar för alla raser med regelbundenhet på samma sätt som man kräver RAS-revideringen. Det skulle kunna gå att hantera digitalt och signaler kan direkt skickas till klubbar. Det skulle kunna se ut så här:

”Mer än 10 % av svarande uppger att hunden drabbats av xxxx. Vi uppmanar rasklubben att inkomma med analys och förslag till åtgärder och rekommendationer till uppfödare”.

”En minskad kullstorlek kan noteras i rasen över tio års tid. Vi uppmanar rasklubben att inkomma med analys och förslag till åtgärder och rekommendationer till uppfödare”.

Jag önskar att SKK rekommenderade rasklubbar att testas genetisk inavelsgrad på något vis för att kunna värdera nuläget. För – utan spaning – ingen aning och återvändsgränden närmar sig.

Tack Rottweilerklubben för att ni möjliggör för alla att ta del av era föredrag. Tack till Irene Berglund som gav en bra grund för fortsatta studier i populationsgenetik.

Monika Wahlstedt

Hund på villovägar – vad gör man?

TEXT: MARIE GADOLIN

Det händer rätt vad det är att jakthundar, och andra hundar, kommer på drift. Hur letar man bäst reda på dem igen?

För jakthundar gäller väl numera att de i de flesta fall försvinner när det inte är meningen att de ska vara lösa, alltså smiter. Pejlar gör att jägarna oftast har koll på dem under jakt. Men även pejlar kan få slut på batteri, gå sönder eller tappas...

De flesta hundar har en inbyggd förmåga att bakspåra sig tillbaka till den plats de släppts. Men ibland har de tappat kompassen! Plötsliga väderomslag kan till exempel ha den effekten, att doftspåret faktiskt försvinner.

Eller att hunden har blivit skrämmd av något, gett sig av i tangentens riktning och inte hittar tillbaka.

Med växande rutin lär sig jakthundar att hitta på markerna där de normalt jagar. Då tar de inte spåret tillbaka utan genar och går där de tycker det är bäst. Detta kan även hända på okända marker. Händer det då något oförutsett kanske hunden börjar springa åt helt fel håll.

Om man själv måste ge sig av från platsen där hunden försvann eller släpptes, lämna en filt, tröja, bur eller något annat med en familjär doft. Gärna lite mat och vatten också. Kommer hunden trots allt tillbaka till ursprungsplatsen så småningom, stannar den förhoppningsvis kvar där om den hittar något välbekant. Åk ofta dit och kolla!

Försvunna jakthundar larmar man kanske inte polisen om det första man gör, men dröjer hunden är det ändå lämpligt att göra. Kanske har någon hittat den och rapporterat det till polisen.

Meddela även folk som bor i omgivningarna.

Använd sociala medier! Det finns många Facebook-grupper för saknade hundar, lokala grupper för händelser i din by eller trakt, och så din egen Facebook förstås. Låt inlägg vara öppna för alla att se och sprida. Lokala radiostationer och tidningar kan också meddelas.

När du letar – lämna ett doftspår som hunden kan följa. Hoppa inte in och ut ur en bil om du kör runt. Om hunden skulle råka komma till en sådan plats försvinner dofterna i tomma intet och gör den än mer förvirrad. Ställ bilen och lägg en doftslinga genom att gå en runda. Ta gärna med övriga hundar du har, då känner den bortsprungna hunden igen deras doft också. När du lämnar platsen ska något välbekant finnas kvar för hunden att hitta.

Notera var du har varit och åk tillbaka och kolla.

Hundar kan snabbt bli ”förvildade” eller snarare blockerade. De kommer inte även om de hör dig kalla eller vissla utan ligger kanske och trycker.

Men de kan följa en intressant, bekant doft och börja koppla ihop den med sin saknade ägare. Tänk på att hunden har ett fantastiskt luktsinne och en enorm doftjärna!

Fotnot: Artikeln har tidigare varit publicerad i Svenska Jägareförbundets medlemstidskrift Svensk Jakt/Svenskjakt.se.

Griffon

— *en robust och aktiv hund*

av Sarah Månsson
för Svenska Hunduppfödareföreningen

FOTO: SANNA SANDER

I griffonernas värld

Rasen härstammar från Belgien där den har använts som stall- och råtthund. Griffoner delas in i tre rasvarianter beroende på färg och hårlag. Griffon bruxellois är röd eller rödaktig, lite svart är tillåtet i pälsen på nospartiet. Griffon belge är svart eller svart med tanteckning. Tanteckningen skall vara tydlig och ha klar färg. Svart och röd melerad pälsfärg är tillåtet men rent svart eller svart med tanteckning föredras. Både griffon bruxellois och griffon belge har sträv päls. En petit brabançon kan ha samma färger som griffon belge och griffon bruxellois. Det skall finnas en mörk mask. Hos äldre hundar accepteras grå eller gråsprängd mask. De tre rasvarianterna kan korsas med varandra. För att få helsvarta valpar måste minst en av föräldrarna vara svart. För att få black and tan måste båda föräldrarna bära anlaget för black and tan. Grundfärgen är röd och kan komma i samtliga kombinationer undantaget då två black and tan paras, då blir det enbart black and tan valpar. Parar man två strävvhåriga eller en strävvhårig och en korthårig hund så kan de bli både strävvhåriga och slåthåriga valpar i kullen. Parar man två slåthåriga hundar så blir det enbart slåthåriga valpar.

Ju mer jag läste om rasen, desto mer kände jag att det här var en ras som skulle passa oss. Vår första griffon var en svart strävvhårig tik av rasvarianten griffon belge. Det var som att de olika dragen som jag hade uppskattat hos de raser som levt med under åren fanns samlade i denna lilla svarta tik. Det jag smälte för allra först var just uppsynen. Än i dag kan jag inte få nog av att titta på dom. Och så var det mentaliteten. En griffonen är lite av en polis. Den har egna åsikter om vad som är rätt och fel. Den försöker att vara till lags och är därmed lätta att uppfostra även om dom kan vara en aning envisa ibland. En griffon kan passa bra som förstahund. Aktivitetsnivån kan variera en del från individ till individ och själv har jag fastnat för de lite mer lugna. Det är också något som jag har varit noggrann med när jag har haft valpar, att den individuella energinivån ska passa den nya familjen.

Blir kära och vill vara nära

Mina hundar föredrar mänskligt umgänge framför att umgås med andra hundar och följer hellre med till fiket än till hundparken. En höjdpunkt för mina hundar är när vi har kalas eller vid högtider när slakten samlas. Att få vara tillsammans med familjen är det viktigaste. Har man en griffon har man alltid sällskap, även när man går på toaletten. Lyckas man stänga dörren för att få vara i

FOTO: SARA MÅNSSON

fred sitter de utanför och väntar. Jag har oftast med mig mina hundar överallt. Behöver jag lämna dem ensamma en stund har jag märkt att de sitter och lutar sig mot ytterdörren och väntar. När jag sen kommer hem och öppnar dörren välter dom ut på trappen. De kan sitta och titta på en med en blick av total beundran.

Griffonen kan vara lite av en enmanshund. Det märks genom att övriga familjemedlemmar duger bra när jag inte är hemma men så fort jag kommer hem är hundarna där jag är. Går vi på promenad i skogen håller de sig alltid i närheten. Skulle jag någon gång tro att en hund saknas behöver man bara titta precis bakom sig. Det jag uppskattar med denna närhet kan också ställa till med problem. Vid ett tillfälle hade jag tänkt att placera en av mina tikar hos fodervärd. Jag hittade en perfekt familj där det fanns en hundkompis och familjen var dessutom van vid rasen. Överlämnandet av hunden gick bra. I det nya hemmet försökte tiken vara duktig genom att äta ben och godis när hon blev bjuden. Hon var glad och viftade på svansen när hon blev klappad och kliad men hon satt hela tiden och stirrade på dörrhandtaget. Det var som att hon verkligen ville vara skötsam men egentligen satt hon bara och väntade på att hennes riktiga familj skulle komma och hämta henne. Efter fem dygn stod varken vi eller fodervärden ut. Hon fick så klart flytta hem igen. Den här närheten som man har med en griffon har alltså även sin baksida. Jag tror därför att det är viktigt att relativt tidigt lämna en griffon hos hundvakt då och då för att vänja dem vid att vara ifrån sin familj ibland.

FOTO: SANNA SANDER

FOTO: SARA MÅNSSON

FOTO: SANNA SANDER

Mentalitet

I RAS står att läsa att de tre rastyperna är ”små balanserade hundar som är alerta, stolta, uppmärksamma och mycket trogna sina ägare. De får varken vara timida eller aggressiva”. Klubben har som mål att bevara den goda mentaliteten i rasen genom att inte använda rädda, aggressiva, ängsliga hundar och inte heller hundar som lätt går upp i stress och svårt att koppla av. Man uppmuntrar griffonägare att göra BPH för att få en bild av rasens mentalitet. För närvarande kan man inte se att någon griffon genomfört BPH fram till 2023. Däremot har 18 griffoner genomfört MH. Det gäller hundar födda mellan 2005-2015. Antalet hundar med känd mental status är för få för att rasspindel skall kunna utformas.

Liten och frisk

Mina griffoner har varit förskonade när det kommer till både sjukdomar och skador. Sommaren för fem eller sex år sedan när det var så väldigt varmt gjorde vi allt för att hundarna skulle ha det så bra och svalt som möjligt. Vi bytte vattnet i vattenskålen stup i kvarten så det skulle vara kallt. Vi hade fläktar inomhus och promenerade bara sent på kvällen. En fredagskväll blev en av tikarna dålig och visade tecken på magont. Det gav inte med sig så vi åkte till närmaste djursjukhus. Tiken blev noggrant undersökt och veterinären konstaterade att magen hade stannat. Vi hade varit så fokuserade på att hundarna skulle ha det svalt och att de fick i sig tillräckligt med vätska i värmen och hade missat att tiken inte ätit ordentligt. Veterinär föreslog att tiken skulle vara kvar på sjukhuset, uppskattningsvis fyra-fem dygn, för att få medicin, dropp och smärtstillande. Vi

åkte hem och redan nästa morgon ringde veterinären och frågade om vi hade möjlighet att komma och hälsa på en stund då dom märkte att tiken mådde lika dåligt av att vara lämnad på sjukhuset som av själva åkomsten. Vi satte oss självklart direkt i bilen och åkte för att hälsa på. Vi satte oss utomhus i skuggan under ett träd och fikade och umgicks med vår hund. Vi märkte att hon fortfarande var smärtpåverkad men att hon samtidigt var alldeles överlycklig över att vi var där. Efter ett par timmar var det dags att återigen lämna henne för att åka hem. Det gick dock inte många timmar förrän personalen på djursjukhuset återigen ringde. Den här gången frågade de om vi kunde komma och hämta hem henne. Veterinären misstänkte att vistelsen på sjukhus snarare gjorde tiken sämre än bättre då hon hade en sådan väldig hemlängtan. Vi satte oss självklart i bilen igen och hämtade hem både tiken och medicinen som hon egentligen skulle ha fått på sjukhuset under kommande dagar. Vi har numera alltid burkar med blötmat hemma och ser till att alla hundarna äter ordentligt, speciellt under den varma årstiden. När det kommer till mat har jag förvånats över hur sällan de är dåliga i magen. Jag vet inte om det är just mina hundar som har stålmagar eller om det faktiskt är rastypiskt.

Rasbundna sjukdomar

RAS rekommenderar att avelsdjuren bör vara undersökta beträffande patella och ögon. Vidare beskrivs i RAS att griffonen upplevs som frisk även om det i försäkringsbolagens statistik framkommer patella och valpningsproblem. Klubben har som mål att minska förekomsten av valpningsproblem, kejsarsnitt och små valpkullar. Man har som mål att bibehålla medelkull-

storleken till minst 3 valpar. Strategierna som anges för att nå målen handlar om att i större utsträckning använda djur i avel som själva kommer från större kullar. Däremot nämns ingen analys av inavelsgradsökning i sammanhanget vilket i andra raser anses vara en orsak till minskad fertilitet och kullstorlek. I avelsdata syns att sedan 1990 har majoriteten av kullar varje år legat på en inavelsgradsökning på eller under 6,25 %. Den genomsnittliga inavelsgradsökningen över fem generationer har sedan 1990 successivt minskat. Det finns över tid och fortsatt en obalans i antalet använda tikar och hanar i avel även om trenden går mot att i mindre omfattning nyttja samma hanar flera gånger varje år.

Annat som framkommer i RAS är ögonskador, tränga näsborrar och neurologiska problem. Rasen anses också ligga högre i disposition att bilda urinsten. Som förslag för att förebygga eller lindra problem med urinsten föreslås att vid utfordring med torrfoder se till att det är väl uppblött. Alternativ till torrfoder, blötfoder. Fri tillgång till färskt vatten och i fler vattenskålar. Låta hunden rasta oftare så att urinen inte blir för koncentrerad.

Syringomyeli är en diagnos som diskuterats på senare år. Tyvärr är underlaget för litet för att rasklubben skall

kunna påtala omfattningen av bekymren. Hund som uppvisar kliniska symptom på sjukdomen ska inte gå i avel. Symptomfritt djur som har avkomma/syskon/förälder med symptom bör endast användas med försiktighet och bara tillsammans med djur som helt saknar symptom i närmaste familjen.

I avelsdata står också att utläsa en varierad karta av ögon diagnoser som förekommer på ögonlysta hundar de senaste fem åren. En fjärdedel av hundarna hade någon diagnos.

Pälsvård

Jag hade inte ägt någon strävhaarig ras innan vi skaffade vår första griffon. Det kan vara lite krångligt att trimma en strävhaarig hund. Har man bara någon som visar hur man gör får man snart kläm på hur den sträva pälsen fungerar och då kan man åtminstone vardagstrimma själv. Viktigt är att mellan trimningarna se till att pälsen runt nosen inte blir så lång att den skaver mot ögonen. För att trimma en hund till utställning krävs lite mer kunskap och övning. Att fuska lite genom att använda rakapparat vid trimning är något som förstör en päls. En trimmad päls håller sig ren, skyddar mot både regn, kyla och värme. Fördelen med en trimmad strävhaarig hund är att den faller väldigt lite päls. En korthaarig päls är lättare att sköta men faller ofta mer i perioder.

FOTO: SANNA SANDER

Alert och varnar

Griffoner är ofta är duktiga på att varna. Mina hundar har en förmåga att skälla på det som för dem verkar konstigt. Det är mycket som dom tycker hör till konstigheter. De har dock ett ganska lågt skall och skällandet är ju även en sak som man genom träning kan motverka. Trots att griffonen idag ses som en ren sällskapshund så har den sitt ursprungliga användningsområde där vaktande eller varnande var en del av dess arbetsuppgift. Det känns tryggt att veta att ingen kan göra inbrott i ett hem där det bor en griffon utan att det uppmärksammas.

En gång griffon – alltid griffon

Om man söker efter en liten kamrat som med glädje och förväntan följer med på allt man kan tänkas hitta på kan griffonen vara rätt ras. De behöver självklart motion för att må bra men om man till exempel är sjuk några dagar och det bara blir kortare promenader är en griffon ändå nöjd. Det viktigaste för en griffon är familjen och den är som lyckligast när den får vara nära sina kära.

.....

Svenska Hunduppfödareföreningen bad också Sara, som är verksam i klubbens styrelse att svara på några klubbrelaterade frågor.

Hur står det till med:

- **genetisk variation**
Målet är att avla inriktat och långsiktigt för en ökad genetisk variation och för en inavelsgrad där rasen ska kunna lämnas över så frisk som möjlig till nästa generations uppfödare. Det är av vikt att bibehålla den låga inavelsgraden och bromsa förlusten av genetisk variation. Strategin är att ej göra närmare släktskapsavel än kusinparning, det vill säga 6,25 %. Ingen hund bör tillåtas bli far till mer än 5 % av valparna i sin generation, för griffon (samtliga varianter) innebär det cirka 55 valpar per avelshund under livstiden. Samma kombination bör inte upprepas två gånger.
- **mentalitet**
Griffon bruxellois, griffon belge och petit brabançon är små balanserade hundar som är alerta, stolta, uppmärksamma och mycket trogna sina ägare. De får varken vara timida eller aggressiva. Målet är att bevara den goda mentaliteten i rasen. En griffon bör inte användas i avel om den visar bestående rädsla, aggressivitet, ängslan gentemot människor eller överdrivet stressbeteende som gör det svårt för

hunden att koppla av. Svenska Griffonsektionen uppmantrar till att fler griffoner blir BPH-beskrivna.

- **för ökad avelsbas**
Svenska Griffonsektionen uppmantrar till import av obesläktat material för att bredda avelsbasen och att samtidigt använda en större andel obesläktade individer. Många uppfödare hjälps åt att använda olika hanar, även de som inte ställts ut.
- **återväxten av uppfödare**
Det kommer nya uppfödare i lagom takt så återväxten är stabil över tid.
- **största utmaningarna enligt rasklubben**
Att uppmärksamma hundköpare i allmänhet på fördelarna med att köpa en stambokförd hund där föräldradjuren är hälsotestade. Detta till skillnad från blandrashundar där föräldradjuren ofta har okänd hälsostatus och mentaliteten hos en kombination av olika raser kan vara svår att förutse.
- Dagens veterinärpriser och bristen på tillgänglig vård påverkar både hundägare och uppfödare. En hundägare kan drabbas hårt av de ökade vårdpriserna men de har ofta bara en eller två hundar. Många uppfödare upplever stora problem på grund av veterinärbristen. Denna brist resulterar i att det inte finns tillräckligt med kliniker som har öppet dygnet runt, vilket är en förutsättning för vård kvällar och nätter vid exempelvis behov av akut kejsarsnitt eller andra valpningskomplikationer. Priset vid sådana typer av vårdbesök ökat markant under de senaste åren,

FOTO: PERNILLA KLING

FAKTARUTA

Grupp 9

Griffon bruxellois FCI-nummer 80

Griffon belge FCI-nummer 81

Petit brabançon FCI-nummer 82

Originalstandard 2003-03-25

FCI-Standard 2003-05-05; franska

SKK:s Standardkommitté 2004-03-29

Ursprungsland/hemland: Belgien

Användningsområde: Sällskapshund

FCI-Bakgrund/ändamål: Klassifikation: Grupp 9, sektion 3

Rasklubb/specialklubb: Rasen organiseras av Svenska Griffonsektionen som sorterar under specialklubben Svenska Dvärghundklubben SDHK.

Livslängd: Medellivslängden uppskattas till 12 till 15 år

Historik och användningsområde: De tre raserna, griffon bruxellois, griffon belge och petit brabançon, har sitt ursprung i en liten strävhaarig typ av hund som kallades smousje, vilken under hundratals år förekommit i omgivningarna kring Bryssel. Under 1800-talet korsade man in röd king charles spaniel och mops, vilket gav svart, släthårig päls samt befäste dagens rastyp. De små hundarna var mycket alerta och sades vakta vagnarna och hålla stallen fria från gnagare. De första griffon bruxellois stambokfördes i 1883 i Belgien. Vid sekelskiftet 1900 hade griffonerna hunnit bli mycket populära, inte minst tack vare drottning Marie-Henriettes intresse för dem. Griffoner exporterades flitigt och därmed spreds deras popularitet utanför Belgiens gränser. De första griffonerna kom från Belgien till Sverige i början av 1900-talet.

I dag är griffonen en sällskapshund.

Antal kullar/år: ca 30-70 kullar om året enligt SKK avelsdata

Godkända färger och pälslag :

Griffon bruxellois: Färg: Röd eller rödaktig. Lite svart är tillåtet i pälsen på nospartiet. Päls: strävhaarig.

Griffon belge: Färg: Svart eller svart med tanteeckning. Tanteeckningen skall vara tydlig och ha klar färg. Svart och röd melerad pälsfärg är tillåtet men rent svart eller svart med tanteeckning föredras. Päls: strävhaarig.

Petit brabançon: Samma färger som hos griffonerna

är godkända. Det skall finnas en mörk mask. Hos äldre hundar accepteras grå eller gråsprängd mask. Päls: släthårig.

Huvud: Huvudet är rasernas mest karakteristiska och iögonfallande kroppsdel. Det skall vara tämligen stort i förhållande till kroppen och uttrycket sägs vara nästan mänskligt. Hos griffon belge och griffon bruxellois skall pälsåret vara strävt, utstående och raggigt. Det skall vara längre över ögonen, på nospartiet, kinderna och hakan så att det formar en skepparkrans.

Storlek: Vikten varierar mellan 3,5 kg och 6 kg för både tik och hane.

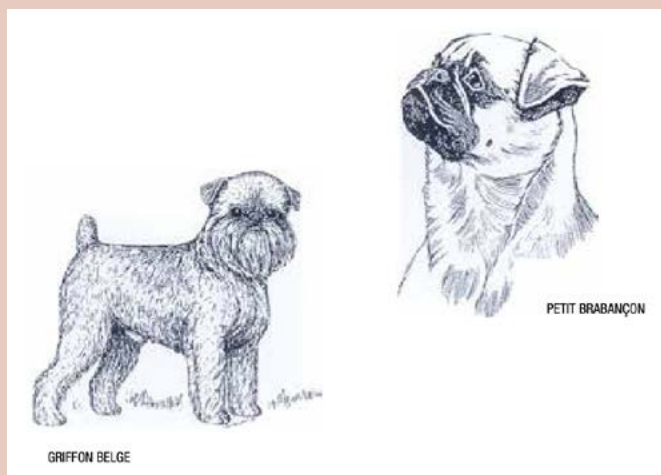
Kropp: Kroppslängden skall vara ungefär densamma som mankhöjden.

Helhetsintrycket skall vara en liten, kvadratisk och kraftfull hund.

Utmärkande fysiologiska drag: En brakycefal dvärghundsras med ett nästan mänskligt uttryck.

Allvarliga fel /diskvalificerande fel:

- Stubbvans, krokig eller ringlad svans.
- Silkesaktig eller ullig pälsstruktur.
- Aggressiv eller extremt skygg.
- Hund som tydligt visar fysiska eller beteendemässiga abnormiteter.
- Nostryffel som inte är svart eller som saknar pigment.
- Tunga som är ständigt synlig när munnen är stängd.
- Sned underkäke.
- Överkäke som är längre än underkäken.
- Annan färg än de i standarden föreskrivna, som grå, blå med tanteeckning, brun med tanteeckning eller leverfärg.
- Vit fläck. Några vita strån är godkänt men inte önskvärt.

Att föda upp Griffon – två uppfödare berättar

Kennel Krumelurens – Pernilla Kling

Jag blev registrerad SKK uppfödare 2010 och fick min första griffonkull 2012. Jag har fött upp tio kullar totalt av raserna petit brabancon samt griffon belge samt bruxellois.

Hos mig finns nu två petit brabancon, Hugo och Lisa. Sen har jag tre griffoner som bor hos fodervärdar. Mitt kennelnamn, Krumelurens, är direkt taget ifrån Pippi Långstrump. Hon berättar att om man äter Krumelurpiller blir man inte stor vilket passar då jag föder upp små raser både chihuahua och griffon. Att jag en gång började föda upp beror på att jag var fodervärd till en shih tzu-tik där uppfödaren önskade att jag hade kullen hemma hos mig. Jag fick mycket stöd ifrån uppfödaren, samarbetet och valpningen fungerade friktionsfritt och efter det var jag såld.

Valet av griffon beror nog på att de är så mänskliga både till utseende och sätt. Och så ville jag ha en liten hund med mycket ork, en frisk ras med kortare nos. Rasen har ju tre rastyper och man kan para mellan rastyperna. Jag strävar efter att söka det som saknas eller behöver förbättras i den ena individen utan att försämra det som är bra. Vid valet av hane och tik väljer jag trygga individer som representerar rasen utifrån beskrivningen i RAS så gott det går.

Vikten av att ha god genetisk variation gäller så klart även griffon. Vi har en numerärt liten ras så det är ganska enkelt att ha koll på linjer så att man inte riskerar att överanvända individer så att matadoravel

FOTO: PERNILLA KLING

drabbar oss. Viktigt blir då också att undvika att göra om samma genetiska kombinationer. Med få individer har uppfödare ett stort ansvar så vi inte avlar in oss i en återvändsgränd.

Än så länge uppfattar jag att det är tämligen okomplicerat att föda upp rasen både avseende hälsa, förlossning, parning och att hitta bra valpköpare. Jag ser faktiskt inga särskilda svårigheter med rasen. Den vanligaste missuppfattningen om griffoner är nog att det genom att den är en trubbnosras (brachycefal ras) automatiskt skulle ha svårt med andningen. Det är faktiskt väldigt få griffoner har andningsproblem. Överlag är det en frisk ras.

När jag namnger mina valpar väljer jag först ett tema för kullen. Det varierar väldigt mycket, det beror på vilken typ av känsla jag vill förmedla. Så blandar jag ofta engelska och svenska i mina stamtavlenamn. Bland mina valpar finns allt från Krumelurens For Your Eyes Only till Krumelurens Sune Saffransbulle.

FOTO: PERNILLA KLING

Kennel Belliatu – Sarah Månsson

Att falla för en ras kan ta tid. Många av oss passerar flera raser innan vi hittar den, rasen med stort R som matchar både personlighet och livsvillkor. Här kommer min berättelse om vägen till en egen liten hund som matchar mattes starka och energiska personlighet som hand i handske.

Det började när jag var liten. Medan mina kompisar lekte med dockor ägnade jag mig åt mina älskade mjukisdjur, två små hundar som hette Buster och Ferdinand. Jag borstade, klippte de obefintliga klorna och skapade halsband och koppel av mammas gamla skärp. När jag var i skolåldern hände att andra barn ledsnade på sina husdjur. Till min stora förtjusning fick dom djuren flytta hem till mig. Hos mig huserade en ständigt ökande samling av marsvin, hamstrar, ökenråttor och olika sorters fåglar. Mina föräldrar förbjöd mig snart att ta hem fler djur. Men innerst inne önskade jag mig ett lite större husdjur och allra helst en hund. En alldeles egen hund.

Mitt djurintresse eller snarare besatthet av djur kröntes nog när jag en dag, klädd i finaste avslutningskläderna upptäckte en kanin i ett buskage. Den var otroligt söt med sina stora öron och pigga mörka ögon. Att någon kunnat överge en kanin kunde jag inte förstå. Men jag hade underskattat hur snabb en kanin kan vara och i

mina försök att fånga rymlingen fick jag klättra genom buskar, krypa under och över stängsel. Hela tiden kom jag längre och längre bort. Visst var kaninen snabb men jag var beslutsammare. Slutligen, efter vad som kändes som flera timmar, hade jag lyckats tränga in den i ett hörn på en parkeringsplats och lyckades fånga den. Så dags var kläderna fulla av revor och fläckar. Nu var jag långt hemifrån men jag var envis och kånkade och bar. Väl hemma ville ingen av de vuxna låta kaninen komma in. Mormor ringde polisen och förklarade att hennes barnbarn hade hittat ett förrymt husdjur och en patrull som redan befanns sig i området dök snabbt upp. Poliserna tittade på varandra med ett leende och sedan utbrast den ena polisen - Men det där är ju inte en kanin, det är ju en hare!

Min hängivenhet för djur fortsatte. Efter många års tjatande fick jag en katt. Den försågs med sele och koppel för promenader och det var inte alltid uppskattat av katten. Att få vardagslydnad på den var heller inte lätt. Därefter övergick jag till att gå ut med grannars hundar. Det var ju hund jag ville ha.

Som ung vuxen var det svårt att ha ekonomi att skaffa hund. Av en slump fick jag höra talas om en tvåårig blandrashund som skulle avlivas. En hund som haft en sorglig uppväxt där den under perioder fått bo ensam instängd i en bil. Inte oväntat var det nu en mycket svårhanterlig hund. Utan att tänka på vad det egentligen kunde leda till ringde jag till ägaren och sa att hunden kunde få flytta hem till mig. Redan samma eftermiddag lämnades hunden och en säck mat hos mig. Hunden, en hane av rottweilertyp, vägde drygt 40 kilo. Jag ska var ärlig, jag var livrädd och trodde att hunden skulle kunna anfalla mig, Men vi började så sakteliga närma oss varandra. Min rädsla övergick snabbt till kärlek. Jag kände mig hel på ett sätt som jag aldrig tidigare gjort. Livet tillsammans med den här hunden var ingen dans på rosor. Den hade många problembeteenden och var aggressivitet i vissa situationer. Jag köpte en munkorg som jag använde vid träning utomhus. Jag hade ingen som helst kunskap när det kom till vanlig grundträning av hund och ännu mindre kunskap när det gällde träning av problemhund. I dag kan man med lätthet söka kunskap på internet. På den här tiden var inte internet vanligt på samma sätt. På biblioteket lånade jag allt som handlade om hundar och deras beteende och försökte lära mig så mycket jag bara kunde. Genom att studera min hunds beteenden i olika situationer och prova mig fram med olika typer av träningsmetoder märkte jag vad

som fungerade. Det som gav bäst resultat var positiv förstärkning, mental aktivering och rejält med motion. Den reaktiva och stressade hunden förvandlades sakta men säkert till en välmående, nöjd och väldigt rolig hund. Under den hör tiden fick jag och sambon en son som under sina första månader hade kolik. Det var ett konstant gråtande dygnet runt med endast korta avbrott. Jag tror att min hund tyckte att den nya familje-medlemmen var lite väl högljudd. Vid ett tillfälle låg sonen och grät. Då hämtade hunden sina leksaker, en efter en, och placerade dem försiktigt intill sonen. Som för att säga: - Här, här får du allt jag äger bara du är tyst.

Vi fick fyra år tillsammans, jag och min hund. Därefter fortsatte jag dela livet med hund och jag levde med flera olika raser, allt från chihuahua till vita schäfrar. Alla med egenskaper som jag tyckte om men det var det ändå någonting som jag saknade.

Så här dags fanns internet. När jag satt och läste på ett hundforum fick jag syn på en bild föreställandes en liten svart rufsig hund. Det var något av det sötaste jag sett! En hund som liknade en liten apa med det mest uttrycksfulla lilla ansikte man kan tänka sig. Det var en griffon belge. Jag började läsa allt jag kunde hitta om rasen. Jag har fött upp rasen sedan 2015 och har sammanlagt haft sju kullar. Jag har två griffon belge-tikar hemma och två griffon bruxellois-hanar ute på foder. Den ena hanen är importerad från Danmark och den andra är från min egen uppfödning. Mitt kennelnamn valde jag för att det ska illustrera rasen. Så jag sökte efter ett lämpligt adjektiv i ett latinskt lexikon och fastnade för ordet Belliatus, vilket betyder liten och söt.

FOTO: SARA MÅNSSON

Min passion för avel började med min kärlek till griffoner och fortsatte med en stark önskan om att bidra till rasens långsiktiga hälsa och välmående. Jag fascinerades tidigt av möjligheten att påverka rasens framtid, både genom att säkerställa deras fysiska och mentala hälsa och samtidigt genom att bevara griffonens unika egenskaper. Att vara en del av den här processen och att se valpar växa upp till välbalanserade och friska individer blev och är en stor drivkraft.

Att jag fastnade för att föda upp griffoner var för att jag blev förälskad i deras unika kombination av charm, intelligens och robusthet. Deras uttrycksfulla personlighet och den nära relationen de skapar med sina ägare gjorde att jag drogs till just denna ras. De har en härlig balans mellan att vara lagom aktiva, alerta och samtidigt väldigt kärleksfulla, vilket gör dem till fantastiska sällskapshundar.

När jag planerar avel och använder båda rastyperna i en kombination tänker jag att de behöver komplettera varandra både genetiskt och anatomiskt. Målet är att förstärka de positiva egenskaperna hos båda individerna, som till exempel god hälsa och bra temperament. Jag tänker att om man på ett medvetet sätt matchar de olika rastyper kan vi öka den genetiska variationen och på sikt kan det bidra till friskare avkommor och vi kan undvika utarmning av genpoolen. Varje beslut som involverar avel mellan olika rastyper är något jag ser på med ett långsiktigt perspektiv. Jag försöker utvärdera hur en kombination påverkar rasens utveckling på sikt och om det bidrar positivt till rasens eller rastypernas framtida bevarande.

Det viktigast för mig att tänka på vid val av hane och tik kan jag fördjupa en smula. Det är viktigt att ta hänsyn till en kombination av hälsa, temperament, och genetisk variation. Målet är att få en balans som gynnar både kullens hälsa och rasens långsiktiga utveckling. Jag strävar efter att matcha individer som har en exteriör som följer rasstandarderna, men också att undvika att förstärka negativa drag som kan leda till fysiska problem. Individerna jag väljer ska ha en kompletterande exteriör. Jag har redan berättat om vikten av genetisk variation och jag strävar därför efter att använda avelsdjur från olika blodslinjer. När jag avlar behöver jag tänka på en hållbar avel som tar hänsyn till såväl den aktuella kullen som rasens framtida hälsa och genetiska variation. Som uppfödare behöver jag även vara medveten om den potentiella risken med att förlita mig för mycket på

inavelsgradsökningsberäkningar från avelsdata. Att föda upp griffon medför egentligen inga svårigheter även om det kan vara en utmaning att hitta rätt valpköpare. Jag vill försäkra mig om att mina valpar kommer till hem där de får den kärlek och omsorg de behöver. Det är viktigt att valpköparen har kunskap om vad det innebär att äga en griffon. Där tänker jag exempelvis på behovet av pälsvård, vikten av att använda mjuka träningsmetoder och om att ha en medvetenhet kring rasens eventuella hälsorisker, så att de är väl förberedda för att ta hand om hunden under hela dess liv.

En av de vanligaste missuppfattningarna om griffoner är att de, på grund av sitt utseende och sin lilla storlek, skulle vara sköra eller känsliga. I själva verket är griffoner robusta och aktiva hundar. De är både intelligenta och anpassningsbara, vilket gör dem väl lämpade

vilket gör dem väl lämpade för många olika typer av aktiviteter.

Kennels hittills sju kullar har jag namngivit efter frukt-, grönsaks- eller blomsorter. Bland valparna finns robusta namn som Belliatius King Edward till saftiga Belliatius Satsuma.

FOTO: SARA MÅNSSON

Mentorer

Nedanstående medlemmar som anmält intresse för att bli mentorer har godkänt att vi lägger ut deras namn och mailadresser. Välkommen att ta kontakt med någon av dem:

Pia Nilsson, Mörrum, zhinzimbas7@gmail.com
Vi, jag Pia och min man Nils-Åke, har sedan 2005, uppfödning av rasen shetland sheepdog. Vi föder upp 1-3 kullar/år i en liten familjekennel.

Eva Zittorin, Fjälkinge, rantafej@live.se
Slovenský kopov, nederlandse kooikerhondje, golden retriever

Ingrid Kruse, Bräkne-Hoby, inka@wiitch-hoos.se
Grosser schweizer sennenhund

Helene Björkman, Sandviken, helene@barecho.com,
springer spaniel

Christina Strandberg, Enköping, 0760-195798,
dobguns@hotmail.com. Kennel sedan 1989. Dobermann och dansk svensk gårdshund. Varit engagerad i SKK, SBK & rasklubbar. Utställningar, mentalsektorn, tjänstehund. Utb. testledare, utställningsansvarig.

Jenny Nilsson, Årsunda, jenny@barecho.se, springer spaniel

Lena Bertilsson, Mörrum, busalizas@yahoo.se, släthårig foxterrier

Susanne Ekstedt, Uppsala, susanne@uniquedogs.eu
Uppfödare av labrador retriever sedan 1988, driver hunddagis sedan 2010. D iskuterar och delar gärna med mig av mina erfarenheter kring avelsfrågor och är gärna stöd i samband med förlossningar.

Anette Nielsen, Örbyhus, lomenos@hotmail.se, kennel Lomenos. Chihuahua. Född och uppväxt med hundar och uppfödning, olika raser stora som små. Under eget prefix har jag fött upp chihuahua sedan 1982 och dessförinnan varit ”lärling” i kennel som jag ärvde. Jag har gått uopfödarutbildningen två gånger samt utbildning i fördjupad genetik. Jag agerar mentor i dag till några nya i rasen jag föder upp.

Ulrika Lundqvist, ulrika.norling@hotmail.com, kennel Lambington. Med 31 kullar i bagaget och flera raser har jag tills idag varit mentor till flera uppfödare. Jag har gått uppfödarutbildningen två gånger, senast förnyat 2020 och har utbildning i mentorskap sedan tidigare tjänst i Svenska Kyrkan.

NÄSTA NUMMER AV TIDNINGEN
BERÄKNAS UTKOMMA I JUNI

FOTO: MELISSA WESTERGÅRD